

АРХИТЕКТ

Април 2017

Година

XVIII

Број

55 - 56

ГЛАСНИК ДРУШТВА АРХИТЕКАТА НИША

ПРАШКА КУБИСТИЧКА АРХИТЕКТУРА 1911-1927.

АРХИТЕКТ

ГЛАСНИК

ДРУШТВА АРХИТЕКАТА НИША

Herald of the Society of Architects of Nis

ISSN 1451-3080

Бр. 55-56/ Април 2017. Година XVIII

Оснивач и издавач:

ДРУШТВО АРХИТЕКАТА НИША

Генерала Милојка Лешјанина 52, Ниш,

Тел. +381 18 520-608 www.dan.org.rs

e-mail: drustvoarhitekata@yahoo.com

Уредник: Зоран Чемерикић

Редакција:

др Хранислав Анђелковић,

др Александар Кековић,

мр Михаило Медведев,

Зоран Чемерикић,

Светлана Литовски,

Драгана Димитријевић

Сарадници у овом броју:

Душица Шеговић, др Оливер Томић,

др Миша Ракоција, Јелена Боровић –

Димић, др Мирјана Лукић,

Миодраг Даја Анђелковић

Дизајн и припрема овог броја:

Зоран Чемерикић

Издавачки савет:

Миодраг Медар, председник ДАН

Бранимир Ћирић, потпредседник

Миомир Живковић, члан УО

Александар Кековић, члан УО

Зоран Чемерикић, члан УО

Сима Гушић, члан УО

Жарко Клисаревић, члан УО

Гласник је бесплатан. Редакција задржава право да, у договору са аутором прилога, изврши извесна скраћења текста и одреди коначни избор фотографија. Прилози се не хоноришу.

САДРЖАЈ

▪ Уводник	Стр. 1
▪ Дани архитектуре Ниша 2016	2
▪ Изложбе у галерији ДАН	4
▪ 25. Салон урбанизма	8
▪ Дани наслеђа	11
▪ Светски дан шума 2017	12
▪ Награда УАС за 2015.г.	13
▪ Српско-руске везе у архитектури	16
▪ Конкурс TONDACH	18
▪ Награда ПРИЦКЕР за 2016.г.	19
▪ Средњовековни Ниш	22
▪ Кућа Драгутина Крстића	26
▪ Бат, Сомерсет (2)	29
▪ Нове књиге	
- Архитектура Врњачке Бање	37
- Из историје архитектуре	39
- Архитектура подземља	40
▪ Преглед нових часописа	41
▪ In memoriam	
- Мирјана Здравковић	43
- Александар Блатник	45
- Станиша Станковић	48
- Новица Димитријевић	50
- Горан Швабић	52

Овај број је штампан уз финансијску подршку Управе за културу Града Ниша

Штампа: „Пунта“ Ниш, тираж: 200

Насловна страна:

Фото – детаљ са паноа изложбе

„Прашка кубистичка архитектура“

Арх. Емил Краличек

Поштовани читаоци,

Околности и услови у којима радимо, као и обим ангажовања свих нас, одређују резултате. Прошлогодишњи јесењи Дани архитектуре Ниша 2016. су зато били скромни по обиму и садржају. Све се свело на четири изложбе, једну промоцију књиге и једно предавање. Неко би рекао – то и није мало, и можда је то тачно. Ипак, остаје утисак да смо ранијих година имали богатије и посећеније активности.

Погледајмо програм: прва је била изложба студентских радова са радионице Летње школе традиционалне архитектуре, одржане у селу Горњи Криводол, друге по реду коју организују наше колеге са ГАФ-а и колеге из Бугарске. Изложба, која је била и најпосећенија, добродошла је као почетак манифестације, с обзиром да није било иницијативе са нашег факултета да се и у простору наше Галерије организује студентска радионица. Уопште, идеја и предлога за друге прилоге са ГАФ-а које би објавили на нашим страницама, по правилу нема, тако да је овог пута рубрика «Са факултета» остала празна.

Друга и трећа изложба су имале тему из области историографије: најпре гостујућа изложба из Завичајног музеја Врњачке Бање, о Францу Винтеру, човеку чији је рад у Србији везан и за Ниш, као и представљање монографије о Јагодин-мали, једном од најстаријих делова Ниша.

Четврта изложба је представила радове Сање Дрвенице, колегинице из Београда, која ради на Филозофско-уметничком факултету у Крагујевцу. Са овог факултета, али ван програма Дана архитектуре, гостовала је колегиница др Јелена Атанасијевић са својим радовима.

За завршно вече манифестације организовано је предавање колеге из Завода за заштиту споменика културе Ниш др Мише Ракоција, са темом «Средњовековни Ниш». Резиме предавања је дат у рубрици «Историографија».

Изузетно занимљива изложба, такође ван програма Дана архитектуре, у новембру,

дошла је из Прага, као резултат наше сарадње са Удружењем српске мањине у Чешкој републици «Св. Сава». Г-ђа Бранка Кубеш, аутор и организатор изложбе «Прашка кубистичка архитектура» на отварању је изложила тему и садржај изложбе, која, по њеним речима, може имати и наставак – даљу обраду овог периода почетака модерне архитектуре у Европи и свету.

Још једна поставка ликовних дела, али од посебног значаја, сликара Адолфа Бенце, Словака који живи и ради у САД, била је изложена у нашој галерији. Даље, у плану је гостовање – реприза београдске изложбе са називом «Српско-руске везе у архитектури», што ће вероватно бити реализовано у оквиру «Ноћи музеја» у мају ове године. О београдској премијери можете прочитати у рубрици «Актуелности у Србији». Такође, у овој рубрици је извештај о прошлогодишњој додели награде УАС за архитектуру за 2015.г. Редовно извештавамо и о лауреату светски најзначајније награде «Прицкер» за 2016.г.

Недавно откривено ауторство још једне породичне куће у центру Ниша, које припада руском архитекти Јулијану Дјупону, изложено је у рубрици «Архитектонске теме». Други део путописа из Енглеске, из пера наше вредне чланице редакције арх. Светлане Литовски, исцрпно даје слику једне од бања које датирају још од времена Римске империје. О новим књигама и часописима читаћете у редовној рубрици, а о прошлогодишњем 25. Салону урбанизма пише арх. Душица Шеговић.

Тема наредног, јесењег броја биће заштита наслеђа, са посебним коментаром занимљивог дводневног скупа у организацији нишког Завода за заштиту споменика културе, са многим домаћим и гостујућим предавачима.

Дакле, основа и почетак свих акција је информисаност и едукација. У том смислу и ми радимо, са надом да ће се и реалност побољшати.

Уредник

ДАНИ АРХИТЕКТУРЕ НИША

1.10. – 1.11. 2016.

ПРОГРАМ

- ОТВАРАЊЕ ДАНА АРХИТЕКТУРЕ
1.10. 2016.

- ИЗЛОЖБА РАДОВА СА 2. ЛЕТЊЕ
ШКОЛЕ ТРАДИЦИОНАЛНЕ
АРХИТЕКТУРЕ ГОРЊИ КРИВОДОЛ
1.10. – 9.10.

- ИЗЛОЖБА О ФРАНЦУ ВИНТЕРУ,
Завичајни музеј Врњачка Бања

Предавање арх. Симе Гушића
ФРАНЦ ВИНТЕР У НИШУ

11.10. – 16.10.

- ИЗЛОЖБА И ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ
арх. Зорана Чемерикића
„НИШКА ЈАГОДИН-МАЛА,
ИСТОРИЈА И АРХИТЕКТУРА“
18.10. – 23.10.

- АУТОРСКА ИЗЛОЖБА РАДОВА
арх. САЊЕ ДРВЕНИЦЕ, Београд
25.10. – 30.10.

- ЗАТВАРАЊЕ ДАНА АРХИТЕКТУРЕ

Предавање др Мише Ракоција
УРБАНА ТОПОГРАФИЈА
СРЕДЊОВЕКОВНОГ НИША 1.11. 2016.

01.10-08.10 ИЗЛОЖБА РАДОВА СА 2. ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ ТРАДИЦИОНАЛНЕ АРХИТЕКТУРЕ ГОРЊИ КРИВОДОЛ

Отварање изложбе у суботу 01.10.2016 у 19.30ч.

-Галерија ДАН- Милојка Лешјанина 52, Ниш

11.10-16.10 ИЗЛОЖБА О ФРАНЦУ ВИНТЕРУ ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ ВРЊАЧКА БАЊА

Отварање изложбе у уторак 11.10.2016 у 19.00ч. Франц Винтер у Нишу, излагање Симе Гушића у 19.30 ч.

-Галерија ДАН- Милојка Лешјанина 52, Ниш

18.10-23.10 ИЗЛОЖБА И ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ „НИШКА ЈАГОДИН-МАЛА, ИСТОРИЈА И АРХИТЕКТУРА“

Отварање изложбе и промоција у уторак 18.10.2016 у 19.00ч.

-Галерија ДАН- Милојка Лешјанина 52, Ниш

25.10-30.10 АУТОРСКА ИЗЛОЖБА РАДОВА арх. САЊЕ ДРВЕНИЦЕ, БЕОГРАД

Отварање изложбе у уторак 25.10.2016 у 19.00ч.

-Галерија ДАН- Милојка Лешјанина 52, Ниш

01.11-11.11 ЗАТВАРАЊЕ ДАНА АРХИТЕКТУРЕ

Округли сто – разговор на актуелне теме, гост Дана архитектуре, почетак у 19.00ч.

-Галерија ДАН- Милојка Лешјанина 52, Ниш

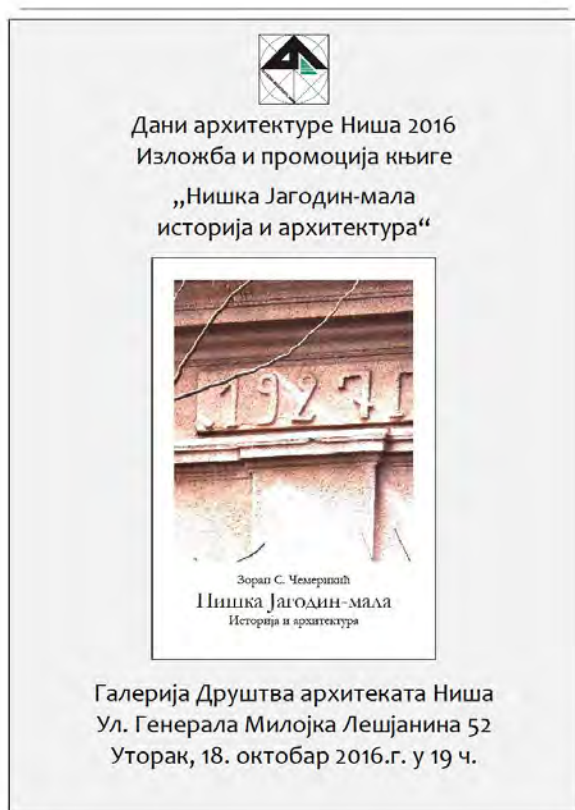
ДАНИ АРХИТЕКТУРЕ НИША '16

3 4 5 6 7 8 9

GAF

Плакати изложби са Дана архитектуре Ниша 2016.

ИЗЛОЖБА „ПРАШКА КУБИСТИЧКА АРХИТЕКТУРА“

15-30. новембра 2016.г.

Емил Краличек, детаљ

Са удружењем српске мањине у Чешкој републици «Св.Сава» из Прага Друштво архитеката Ниша сарађује од 2007.г. када је у Галерији ДАН организована изложба пројеката чешког архитекте Олега Хамана («Архитект» бр.22/2006.). У организацији г-ђе Бранке Кубеш, председнице овог удружења, у новембру 2016.г. постављена је изузетно занимљива изложба „Прашка кубистичка архитектура“, на којој је представљено 11 чешких архитеката са њиховим објектима изграђеним у Прагу од 1911. до 1927.г.

Прашки кубизам је део модерних тенденција у уметности и архитектури из првих деценија 20. в. Сачуван је велики број објеката из овог периода који је имао одјек и на неким остварењима наших архитеката. Поред изванредно очуваних фасада и декоративних детаља, у Прагу се могу наћи бројни ентеријери са оригиналним намештајем и употребним предметима које су дизајнирали архитекти - пројектанти самих објеката. У том смислу је постигнут договор са г-ђом Кубеш да се код нас организује још нека изложба са том тематиком.

Емил Краличек, Адамова апотека, 1911.

Јозеф Хохол, стамб. зграда у Неклановој ул., 1914.

ИЗЛОЖБА ПРОЈЕКТАТА

др арх. ЈЕЛЕНЕ В. АТАНАСИЈЕВИЋ*
«АРХИТЕКТОНСКЕ ЕКСПОЗИЦИЈЕ»

7-16. децембра 2016.г.

Стамбено-пословни комплекс у Крагујевцу, 2012.

Пројект стамбеног дуплекса у Крагујевцу, 2010.

*др Јелена В. Атанасијевић, арх.
доцент на Филолошко-уметничком факултету у
Крагујевцу, продекан за наставу
jelena.filum@kg.ac.rs,
jelena.virtualarchitecture@gmail.com

КОМПОЗИЦИЈЕ ЈЕЛЕНЕ АТАНАСИЈЕВИЋ

Избор пројеката Јелене Атанасијевић представља је као високо стручну, свестрану и радозналу личност. Упућена у све токове и развој модерног и постмодерног градитељства, она није упала ни у замку неког новог еклектицизма, нити у шаблон безличног функционализма, увек настојећи да њени пројекти испуне две основне функције архитектуре: етичку и естетску.

У етичком погледу, Јелена несумњиво ствара са свешћу о великом утицају који архитектура врши на друштво и појединца, као и о моралној обавези архитекте да промовише, особеним језиком, одређене друштвене вредности. Она је у томе успела истанчано и ненаметљиво, при чему јој је од велике помоћи била њена свестраност. Тако су пред посетиоцем изложбе пројекти зграда веома широког спектра намене: од стамбено-пословног комплекса, преко појединачног стана (дуплекса) и кафића, до конференцијске сале и факултетског кабинета, а као директна илустрација етичког начела је, суптилношћу и топлином прожет, пројекат са смештај дементних особа.

Без обзира да ли се ради о пословном, друштвеном или приватном амбијенту, Јелена Атанасијевић увек води рачуна о посебно важној категорији приликом пројектовања и екстеријера и ентеријера: о такозваном „личном простору“ (по Калхуну). Реч је о кључном елементу, оном својству које особи која у одређеном простору борави (као запослени, станар, гост или пацијент) омогућава да се осети целовито и неугрожено, ма који да је амбијент у питању. Стога је њено дело сушта супротност тзв. „несамосвесној архитектури“ (по Џенксу), која људскост појединца жртвује зарад химеричне социјалне утопије.

У естетском погледу, пројекти Јелене Атанасијевић избегавају класичну замку модерне, која је естетику посматрала као квалитет супротстављен етици. Дефинисање модерне архитектуре, која треба да се ослања на лепоту чисте геометријске форме, принципијелно одбацујући све елементе који нису неопходни из конструктивних разлога, добро је познато Јелени. Са тим постулатом она ступа у динамичан дијалог, одбацујући Лосово екстремно чистунство, али не одлази ни у другу крајност. Наиме, на њеним пројектима нема ни типичног посмодернистичког украшавања, већ је декорација органски уклопљена у целину. Тако Јелена Атанасијевић и у домену естетског допуњује етичко начело и ствара амбијенте у којима човек може да живи, ради, одмара се и лечи у складу са собом и средином која га окружује. (из каталога изложбе)

Др Оливер Томић

ИЗЛОЖБА СЛИКА

америчко-словачког сликара

АДОЛФА БЕНЦЕ

Колекција Дацана Митића, Братислава

21-31. јануара 2017.г.

Тема изложбе је колекција од 16 слика насталих у периоду 2009-2012.г., дело америчког сликара словачког порекла Адолфа Бенце, најшколованијег и највише награђиваног живог уметника данашњице, који је у историји сликарства добио највише престижних стипендија.

Дела приказују пејзаже различитих врста, њихов заједнички, уједињени елемент је мотив бродова на води. Она формирају филозофске слике у смислу синтезе уметности и својих компонената. Колекција је недељиво уметничко дело које чини кохезију индивидуалне везе интерних сегмената. Адолф Бенца ову колекцију испуњава својом стратешком намером да повеже властито америчко искуство са европском амбицијом да се придруже реке Дунав, Одра и Лаба и на тај начин повежу животи милиона људи између Црног, Балтичког и Северног мора.

Бенцина дела су широм света, он заузима «поткровље» у хијерархији савременог света уметничке сцене. Вредност слика се огледа у њиховом супериорном уметничком нивоу, јер су изузетан опус целокупног претходног ауторовог дела.

Оригинални назив колекције је „Waterways – Northwest Passage“, у техници акрила на дрвету. Колекција је била изложена, између осталих дестинација, у Европском парламенту у Бриселу. А.Бенца, као представник словачке модерне уметности, добио је почасно место у Парламенту.

CV А.Бенце је без краја. Рођен је 1959.г. у бившој Чехословачкој. Још од првих дана проведених у Америци изазвао је пажњу својих учитеља и околине невероватним талентом. Већ са 17 година смело су га означили као будућег Пикаса. Данас га изједначавају са Рембрантом, Гојом и Мунком. Након завршене средње школе понуђене су му престижне стипендије. Најпре је завршио Union School Cooper у Њујорку, са дипломом ликовних уметности (B.F.A.). Четири године касније придружио се мастеру ликовних уметности (M.F.A.) престижног Колумбијског универзитета у Њујорку.

При стварању га је највише фасцинирало и инспирисало људско тело. Да би га разумео што је више могуће, студирао је и анатомију на Универзитету у Болоњи, једном од три најстарија у Европи, где је добио титулу Dr.h.c. (Doctor Honoris causa), и исту титулу за филозофију на Универзитету Johns Hopkins у Балтимору, Мериленд. У архиви Лоренцо де Медичи испитао је више од 900 дела Аристотела. Након пада «гвоздене завесе» одлучио је да продужи своју каријеру у централној и источној Европи. 2002. године почео је са радом у Прагу и ту му је додељена престижна награда Масарикове академије. Од 2003.г. ради у партнерству са «Братиславском бродарском компанијом» и представља уметност на бродовима – «плутајућим галеријама». Овај пројект је међународно прихваћен на Бриселском симпозијуму EBU (Europe Barge Union). Дела је излагао на око 40 самосталних и 30 групних изложби, добио је више од 10 стипендија, а у многим музејима у САД су део сталне поставке (Музеј модерне уметности и Метрополитен музеј у Њујорку, Национални музеј америчке уметности у Вашингтону...), Национална галерија Словачке републике у Братислави итд.

Страст, познавање природних и друштвених наука, митологија, сензуалност и живот који побеђује смрт су непоновљиве теме дела А.Бенце. Стално користећи елементе духовног, постао је мајстор приповедања великих и малих прича у људској историји. Важи за егocентричну особу која у свом жаргону меша и говори истовремено латински, немачки и енглески, а ту и тамо испусти и неку словачку реч. То је Бенца...

(материјал приређен из каталога изложбе)

Арх. Душица Шеговић

25. МЕЂУНАРОДНИ САЛОН УРБАНИЗМА

На Светски дан урбанизма, 8. новембра 2016. године, свечано је отворен традиционални 25. међународни Салон урбанизма, у Галерији "Лазар Возаревић" у Сремској Митровици. Салон урбанизма је традиционална годишња манифестација Удружења урбаниста Србије, која представља смотру најзначајнијих, актуелних остварења у области просторног и урбанистичког планирања, урбанистичког пројектовања и реализација.

Први Салон урбанизма одржан је у Нишу, 1991. године, када га је организовало Друштво урбаниста Ниша, у сарадњи са Заводом за просторно и урбанистичко планирање Ниш. Првих десет Салона урбанизма премијерно је организовано у Нишу, а од 2002. године Салон урбанизма се бијенално, непарних година одржава у Нишу, а парних година, премијерно, у другим градовима Србије и Републике Српске (Крагујевац-2002, Бања Лука-2004, Нови Сад-2006, Бијељина-2008, Шабац-2010, Лесковац-2012, Београд-2014. године).

Организатор 25. Салона урбанизма је Удружење урбаниста Србије, а реализатори су: Удружење урбаниста Србије, ЈП Урбанизам Сремска Митровица и Град Сремска Митровица. Генерални покровитељ овог јубиларног Салона урбанизма су Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Град Сремска Митровица, а покровитељ Инжењерска комора Србије.

На 25. Салону урбанизма радови су били класификовани у оквиру следећих категорија:

1. Регионални просторни планови и просторни планови подручја посебне намене - 4 рада;
2. Просторни планови градова и општина - 1 рад;
3. Генерални урбанистички планови - без радова;
4. Планови генералне регулације - 10 радова;
5. Планови детаљне регулације - 16 радова;
6. Урбанистички пројекти и реализације - 12 радова;
7. Конкурси - 5 радова;
8. Истраживања и студије из области просторног и урбанистичког планирања - 9 радова;
9. Заштита амбијенталног и градитељског наслеђа кроз студије, истраживања и пројекте - 4 рада;
10. Заштита природе и животне средине кроз студије, истраживања и пројекте - 5 радова;
11. Пејзажна архитектура кроз студије, истраживања и пројекте - 3 рада;
12. Дигиталне технике, дизајн и продукција у архитектури и урбанизму, медијска презентација

Насловна страна каталога Салона

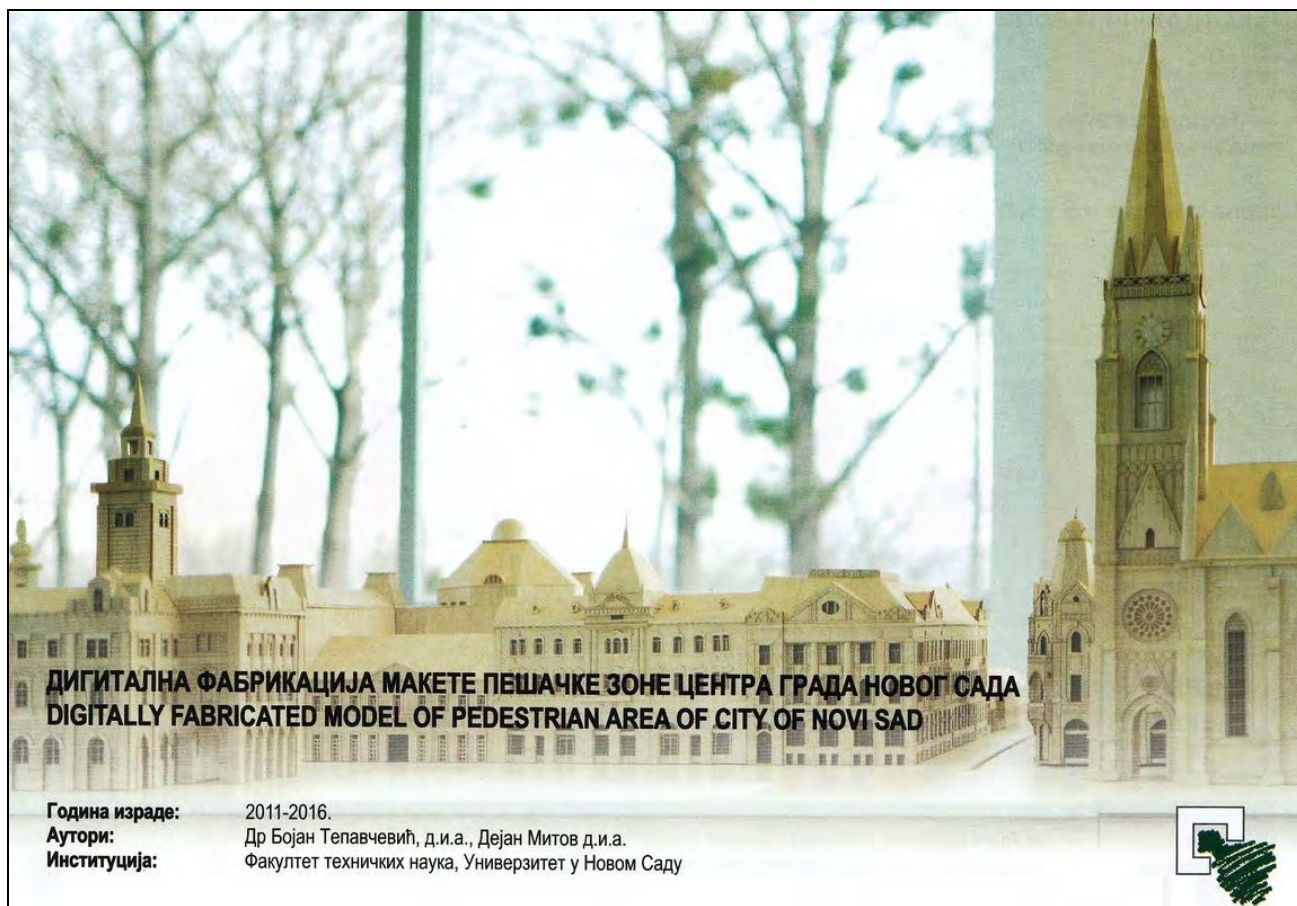
архитектуре и урбанизма - 5 радова;

13. Публикације - 11 радова;

14. Студентски радови - 32 рада.

Жири 25. међународног Салона урбанизма, именован од стране Савета Салона урбанизма, радио је у саставу: проф. др Владимир Мацура, Београд, председник, Мирјана Вашут, Сремска Митровица, заменик председника, проф. др Дарко Реба, Нови Сад, члан, Зоран Хебар, Загреб, члан, и Љубиша Митић, Ниш, члан. Жири је извршио жирирање 117 приспелих и од стране селекционе комисије прихваћених радова, на основу услова одређених Програмом и Правилима 25. Салона. За 117 жирираних радова, у 14 категорија, додељено је 13 првих награда, 10 других, 12 трећих награда и 20 признања, а посебно и Велика награда Салона урбанизма.

Велика награда Салона урбанизма додељена је за рад под називом "Дигитална фабрикација макете пешачке зоне центра Града Новог Сада", из категорије Дигиталне технике, дизајн и продукција у архитектури и урбанизму, медијска презентација архитектуре и урбанизма, који су пријавили проф. др Бојан Тепавчевић, д.и.а, и ас. Дејан Митов, д.и.а, са Департмана за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду. Цењено је да је иза рада дуготрајан процес израде макете коју су радили студенти на предмету "Макетарство". Макета је у размери 1:100, од балзе, са бројним детаљима објеката који чине урбану структуру историјског језгра Новог Сада. Жири предлаже да макета буде један од важнијих експоната за представљање Града Новог Сада 2021. као европске престонице културе.

Велика награда Салона урбанизма

Дигитална фабрикација макете пешачке зоне центра Града Новог Сада

У Ниш су стигле три награде.

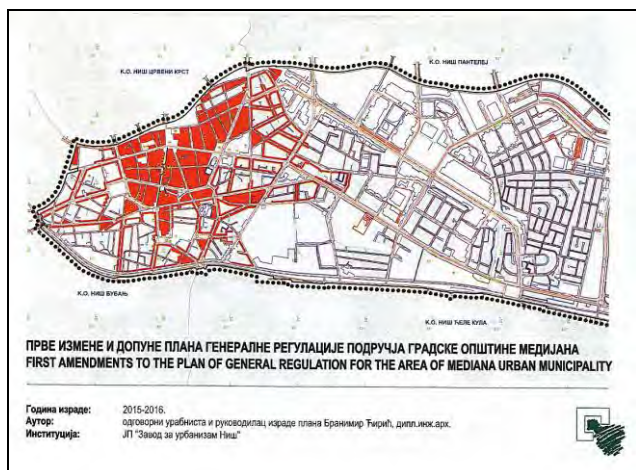
У категорији Планови генералне регулације, прву награду је добио Бранимир Ћирић, дипл.инж.арх, као одговорни урбаниста и руководиоца израде плана, из ЈП Завод за урбанизам Ниш, за Прве измене и допуне плана генералне регулације подручја Градске општине Медијана.

У категорији Конкурси, другу награду су добили др Петар Митковић, др Милена Динић-Бранковић, д.и.а, Јелена Ђекић, д.и.а, Милица Игић, д.и.а. и Михаило Митковић, са Грађевинско-архитектонског факултета Универзитета у Нишу, за рад Идејно урбанистичко-архитектонско решење уређења дела центра и његове непосредне околине у насељу Темерин.

У категорији Дигиталне технике, дизајн и продукција у архитектури и урбанизму, медијска презентација архитектуре и урбанизма, трећу награду су добили мр Дејан С. Стојановић, Зоран Павловић и Симонида Стојановић, из ЈП Завод за

урбанизам Ниш, за документарни филм - Просторни план подручја посебне намене слива акумулације "Селова".

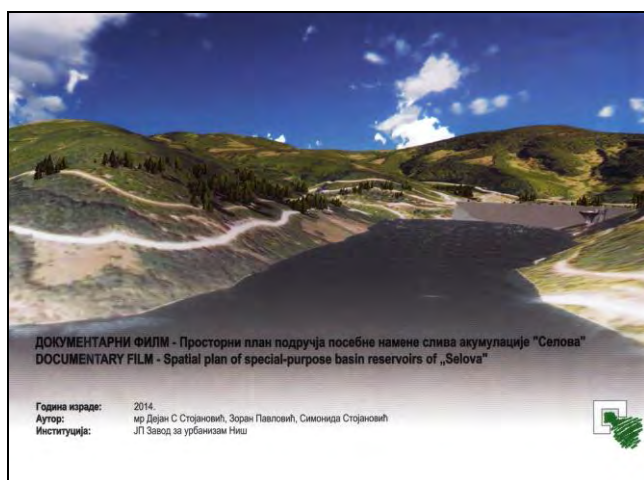
На 25. Салону урбанизма су изложена још два рада из Ниша и то: План генералне регулације подручја Градске општине Нишка Бања-трећа фаза, чији су аутори мр Милена Станојевић, д.и.а. и Срђан Павловић, д.и.а. из ЈП Завод за урбанизам Ниш (у категорији Планови генералне регулације), као и Урбанистички пројекат у блоку 72, целини 2, подцелини 2Ца по ППР-у 12 у Лесковцу - Урбанистичко-архитектонска разрада комплекса колективног и индивидуалног становања са уређењем слободних површина, одговорног урбанисте проф. др Александра Кековића и сарадника: Жарко Искренов, Александра Костић, Милун Ранчић, Милан Благојевић, из фирме Инкопројект инжењеринг-Биро за пројектовање, извођење радова у грађевинарству, технички преглед објеката и консалтинг (у категорији Урбанистички пројекти и реализације).

Прве измене и допуне плана генералне регулације подручја Градске општине Медијана

Идејно урбанистичко-архитектонско решење уређења дела центра и његове непосредне околине у насељу Темерин

Просторни план подручја посебне намене слива акумулације "Селова"

Такође, на 25. Салону урбанизма, Ниш представљају и четири рада са Грађевинско-архитектонског факултета Универзитета у Нишу, у категорији Студентски радови: (1) Програмско-пројектно урбанистичко решење Балканске и Давидове улице са належућим отвореним просторима, аутори: Марија Маринковић, Александар Коцић, Александар Ивић, ментори: ред. проф. др Љиљана Василевска, асистент др Милена Динић-Бранковић, асистент д.и.а. Јелена Ђекић, асистент д.и.а. Милица Игић, (2) Унапређење локалне заједнице - урбанистички пројекат обликовања/ремоделације и опремања јавног отвореног простора у непосредном стамбеном окружењу, аутори: Милан Милчић, Стефан Цветковић, ментори: ред. проф. др Петар Митковић, асистент др Милена Динић-Бранковић, асистент д.и.а. Јелена Ђекић, асистент д.и.а. Милица Игић, асистент д.и.а. Михаило Митковић, (3) Урбанистички појекат пословно-стамбеног центра на локацији у општини Медијана у Нишу, аутори: Александра Ћурчић, Маријана Трошић, Милица Митић, ментори: ред. проф. др Петар Митковић, асистент д.и.а. Милица Љубеновић, асистент д.и.а. Милица Игић, асистент д.и.а. Магдалена Василевска, (4) Унапређење локалне заједнице - урбанистички пројекат обликовања/ремоделације и опремања јавног отвореног простора у непосредном стамбеном окружењу, аутори: д.и.а. Александра Стојадиновић, д.и.а. Александра Николић, ментори: ред. проф. др Петар Митковић, асистент др Милена Динић-Бранковић, асистент д.и.а. Јелена Ђекић, асистент д.и.а. Милица Игић, асистент д.и.а. Михаило Митковић.

25. Салон урбанизма је пропраћен каталогом у колору, који је по завршетку свечаног отварања подељен учесницима, званицама и посетиоцима. Оно за шта смо и ове године били ускраћени је извештај жирија уз каталог, што је некада, у Нишу, било неизоставно. Својим учешћем на 25. Салону урбанизма, урбанисти и планери, као и урбанистичке и планерске институције, из Србије, Републике Српске, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Словеније и Грчке, показали су да је Салон урбанизма постао значајна смотра достигнућа и незаменљиво место за размену искустава и процену визија и њихових остварења. Треба нагласити да се корени ове манифестације налазе у Нишу, а да је захваљујући групи нишких ентузијаста из струке, пре свих, Салон урбанизма стваран и могао да иде узлазном линијом свих ових 25 година.

ПРОГРАМ

- **Петак 24.3.2017. Сесија „Наше наслеђе“, Барутана бр.4, Нишка тврђава**

 - „Топличка Епископија“, промоција књиге, Р.Костић, Ј.К.Цветковић, Прокупље, Ниш
 - Изложба „Прва велика обнова манастира Св.Николе у Куршумлији“, Е.Васић Петровић
 - „Краљево, један српски toros“, промоција књиге, Г.Гаврић, Краљево
 - „Сима Жикић - хроничар свога времена“, изложба и филм, М.Милошевић Мицић, Књажевац

Сесија „Очување и трајање“, Официрски дом

 - „Кућа несагоривих речи“, промоција књиге, Д.Ристић и Т.Брзуловић Станисављевић
 - пројекција филма „Сећања из пепела“, М.Савић, Београд
- **Субота 25.3.2017. Сесија „У знаку европских награда“, Официрски дом**

 - „Governing Heritage Dissonance: Promises and Realities of Selected Cultural Policies“, промоција књиге, др В.Кисић
 - Гласник Завода ЗЗСК Ниш „Стубови баштине“ 2, промоција, Е.Васић Петровић, др Г.Јеремић
 - Публикација Хрватског конзерваторског завода, А.Шимунић, Загреб

Сесија „Тврђаве у фокусу“, Официрски дом

 - „Модел управљања касносредњовековним градовима и утврдама“, пред. др Т.Плеше, Загреб
 - Пиротска тврђава, презентација, А.Манић, Пирот
 - Тврђава Фетислам – Кладово, презентација, С.Гушић, Ниш
 - Београдска тврђава, презентација, Н.Новаковић, Београд
 - „Нишка VS Петроварадинска“, излагање, Е.Васић Петровић, Ниш, К.Максимов, Нови Сад

Сесија „Пријатељи наслеђа“, Официрски дом

 - Представљање пројеката HERA и TransCultAA, др Љ.Дулибић, Загреб
 - „Ambassadors Fund for Cultural Preservation, Serbia“, Е.Kuene, Амбасада САД
 - „Preserving Cultural Heritage in SEE...2008-2016“, И.Василев, Софија
 - „Изградња заштитних конструкција-примери из праксе“, Сремска Митровица, Београд
 - „Очување градитељског наслеђа уз примену тзв.кречних система...“, Rofix Поповац

Сесија „Board Meeting“, Хотел „The Regent Club“ Ниш

Свечана вечера - додела признања „Архитекта Александар Радовић“

МОНОГРАФИЈА „ЗАШТИЋЕНИ ХРАСТОВИ СРБИЈЕ“ др Драгане Остојић

У циљу обележавања Светског дана шума, Град Ниш, Завод за заштиту природе Србије и ЈКП „Медијана“ организовали су догађај поводом представљања значаја, стања и потребе заштите шума у нашој земљи, на примеру заштите стабала храстова, као дрвенасте врсте која је некада доминирала и била заштитни знак шума наше земље.

Овим поводом, у Градској кући у Нишу, у уторак, 21. марта 2017. године, одржана је промоција монографије „Заштићени храстови Србије“, а затим је посађен храст у парку у близини Градске куће.

ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА „ANIMA MUNDI“ Миливоја Крвавца

Изложба фотографија о биодиверзитету аутора Миливоја Крвавца под називом „Anima Mundi“ (Душа Планете) гостовала је у Нишу, у периоду од 20. до 31. марта 2017. г., у Галерији Друштва архитеката Ниша. На изложби су обједињене и приказане фотографије које је аутор снимлио у интервалу од десет година, а на којима су приказане неке од најређих врста и станишта данашњице, као и необични људи и културе далеких поднебља. Фотографије представљене на изложби приказују слике живота, од тропских прашума Малаје, преко Сахарске Африке, до Серенгетија и Масаи Маре, које заједно чине биодиверзитет планете Земље.

Изложба „Anima Mundi“ својим садржајем истиче давно остварену и нераскидиву везу између свих живих бића на планети Земљи, као и чињеницу да и најмањи ентитет који обитава на Земљи има изванредан утицај на неки други, који је од њега мањи, већи или далек. У стварном животу врло ретко опажамо сложеност и важност тих односа.

Фотографије одликује јединственост у смислу ексклузивности, јер поједине врсте на њима један су од ретких начина на који се оне могу видети, осим ако се не запутите дубоко у тропске шуме. Миливојеве фотографије могле су се видети у бројним познатим часописима, попут Guardian-a, National Geographic-a, часописа „Refoto“, и других.

ГОДИШЊА НАГРАДА УАС за 2015.г.

Додела Годишње награде Удружења архитеката Србије за најуспешније архитектонско дело из свих области архитектуре реализовано у 2015. години и Повеље за изведено дело наших архитеката које је реализовано у иностранству, у 2015. години, одржана је у Удружењу архитеката Србије 26.12.2016.г.

Награда Удружења архитеката Србије се додељује за:

- А. Најуспешније архитектонско дело из свих области архитектуре реализовано у протеклој години, закључно са 31.12.2015. г. за Годишњу награду Удружења архитеката Србије, и
- Б. Изведено дело наших архитеката које је реализовано у иностранству, у протеклој години, закључно са 31.12.2015. г. у конкуренцији за Повељу Удружења архитеката Србије.

Управни одбор Удружења именовао је Жири за доделу награде:

- др Владимир Миленковић, архитекта, ван. професор, председник Жирија и чланови:
- др Татјана Стратимировић, архитекта, Београд
- мр Мирослава Петровић Балубцић, архитекта, Београд
- Срђан Зорић, архитекта, Нови Сад
- Зоран Николић, архитекта, Ниш

Жири је 14. децембра 2016. г. једногласно донео одлуку да

Наградом Удружења архитеката Србије за најуспешније дело из области архитектуре за 2015. годину награди:

КОМПЛЕКС „СТАРИ МЛИН“, БУЛЕВАР ВОЈВОДЕ МИШИЋА, БЕОГРАД

Аутори: Сањин Грбић, дипл. инж. арх. и Јован Јовановић, дипл. инж. арх.

Жири је већином гласова донео одлуку да се

Повеља Удружења архитеката Србије за дело изведено у иностранству за 2015. годину додели:

„AIR AND SPACE MUSEUM“, ПЕКИНГ, КИНА

Аутори: Бранислав Хетзел, дипл.инж.арх., Небојша Фотирић, дипл.инж.арх., Игор Рајковић, дипл.инж.арх.

Остали радови у категорији:

Најуспешније дело из области архитектуре за 2015.

Објекат ФИАТ Аутоцентар НИКОМ,

Крагујевац, аутори: Предраг Милутиновић, архитекта, Владимир Лојаница, архитекта

Центар за ометене у развоју, Београд

Аутор: Влада Славица, архитекта

Остали радови у категорији: **Дело изведено у иностранству за 2015.г.**

Бигово, Црна Гора

Стамбени објект - кућа за одмор

Аутори: Јелена Ивановић Војводић, Василије Милуновић
Сарадници: М. Катић, В. Енбулајев, П. Илијашевић, Т. Шапоњић, Р. Иванић

СИМПОЗИЈУМ и ИЗЛОЖБА „КОНЕКЦИЈА - СРПСКО - РУСКЕ ВЕЗЕ У АРХИТЕКТУРИ“

Поред промовисања савремене регионалне архитектуре, урбанизма и дизајна, Балкански архитектонски бијенале (БАБ) као стручна и научна платформа, активно ради на пројектима који су у служби приближавања Србије/региона и ванбалканских држава. Након запаженог учешћа руских архитеката и урбаниста на стручној архитектонској изложби и интернационалној научној конференцији, БАБ је покренуо свеобухватну изложбу српско-руских веза у архитектури која је одржана од 1. до 13.11.2016. г. у галерији „Прогрес“ у Београду.

Тема изложбе:

Изложба КОНЕКЦИЈА презентује стручне споне између српске и руске архитектуре, тј. размену идеја и утицаја између архитеката двеју држава. Обухвата период који у извесном континуитету траје готово читав век. Састоји се из неколико сегмената, који се по свом карактеру разликују у зависности од периода настанка дела или личног сензибилитета аутора. На основу тога, разликујемо следеће сегменте:

Архитектура руских архитеката у Краљевини СХС/Југославији (од 1918 до 1941)

Презентовање и анализа око 20 руских архитеката, који су након слома руске империје уточиште пронашли у Краљевини СХС/Југославији. У међуратном периоду они остварују завидну продукцију профаних и сакралних објеката, чија форма прати начела академизма, Модерне и српско-византијског стила са препознатљивим печатом личног сензибилитета појединих аутора.

Архитектура у Србији настала под утицајем руског конструктивизма (од средине 50-их до данашњих дана)

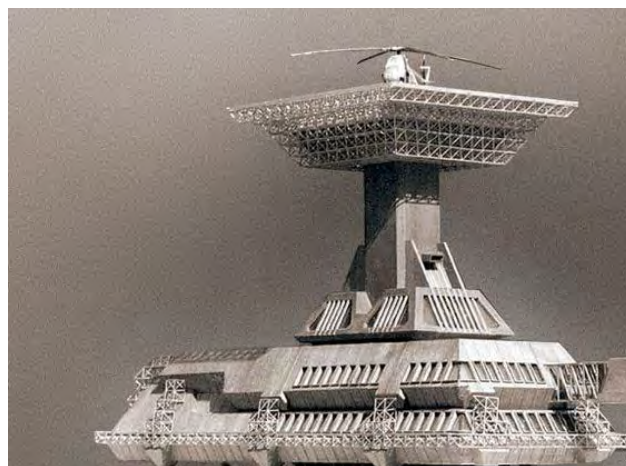
Базира се, пре свега на остварењима домаћих аутора, која по својој структури и/или форми настају под директним или индиректним утицајем руског конструктивизма. Сам покрет настаје почетком XX века у бившем СССР-у, али због политичке неподобности бива оштро угушен од стране тадашњег режима. Иако без много изведених објеката, руски конструктивизам и после гашења до данашњих дана не престаје да инспирише архитекте широм света, па и у Србији.

Министарство финансија, Н. Краснов, 1928-1938.

Поштанска штедионица, В. Андросов, 1938.

Командно-оперативни центар, С. Крунић, 1983.

Стамбени објект, Нови Београд, М. Јобст, 1999.

Архитектура српских архитеката у Руској Федерацији (последња деценија XX и прва деценија XXI века)

Приказује делатност српских архитеката у Руској Федерацији у последњих 20 година. Остварења српских архитеката у сагласју са руском естетиком форме и садржаја.

Структура изложбе:

Архитектонска остварења била су приказана кроз серију паноа (више од 30), које су пратиле видео презентације путем плазма екрана.

Стручна предавања

Поред изложбе визуелног материјала, у пројекат су била укључена стручна предавања која су одржали професори са универзитета и друге колеге који се баве темом српско-руских веза у архитектури, али и ширем пољу културе.*)

Циљ изложбе:

Презентовање стручној јавности, али и широј публици, међусобне размене у деловању српских и руских архитеката, тј. остварења која су у визуелном смислу обликовала градове широм Србије и Русије у протеклих стотинак година.

Ангажовани на пројекту:

Аутори изложбе: Елвира Ибрахимова, историчар и историчар уметности (Москва) и Марко Стојановић, историчар уметности (Београд)

Сарадници изложбе: архитекте и историчари уметности из Београда, Новог Сада и Ниша, као и стручне колеге из Руске Федерације.

Коаутор изложбе:

Марко Стојановић, историчар уметности, директор БАБ

*) На позив организатора Симпозијума, учесници предавања из Ниша су били мр Михаило Медведев (живот и дело А. Медведева) и Зоран Чемерикић (живот и дело Ј. Дјупона)

Отварање изложбе 4.11.2016. г.

Аутор изложбе Елвира Ибрахимова

Предавање др Александра Кадиевића

Предавање арх. Спасоја Крунића

КОНКУРС ЗА НАЈБОЉА ОСТВАРЕЊА ОД ОПЕКЕ

Архитектонски великан Лудвиг Мис ван ден Рое давно је рекао како архитектура почиње када се две опеке пажљиво споје. Тада се догађа магија која идеју претвара у реалност. Нека опека буде ваша водиља ове године која доноси нови конкурс за једну од најпрестижнијих награда –

WIENERBERGER BRICK AWARD '18.

Сваке две године бирају се најбољи радови у којима су цењени архитекти употребили опеку у својим пројектима и оставили снажан акценат на простор око којег и у којем су градили своју архитектонску причу. Опеку по опеку, претварали су своје визије у упечатљива архитектонска решења. Будите и ви део ове архитектонске приче, номинујте своје пројекте и придружите се досадашњим угледним добитницима у овој прослави врхунске архитектуре.

Пријавите свој рад на конкурс!

Пројекти који могу учествовати:

„**BRICK AWARD '18**“ посебан нагласак ставља на природну интеграцију са околином, геометрију, карактер, али и квалитет зграде и осветљење. Значајан део пројекта мора бити изграђен од опеке, а година завршетка његове изградње мора бити 2014. година или касније. Оцењиваће се нове, реконструисане и обновљене зграде које су енергетски ефикасне и еколошки прихватљиве. Пројекти морају објаснити на који начин унапређују квалитет живљења кроз одговоран и одржив приступ архитектури. Објекти не морају нужно бити грађени од WIENERBERGER материјала.

Пријава радова до 10. априла 2017.!

Награђени пројекат BRICK AWARD '16 је пословни објект HOUSE 2226 у LUSTENAU-у, као пример масивне градње, будући да је изграђен од Wienerberger опекарских блокова. Унутар објекта је осигурана просторна температура између 22 и 26 °C, током целе године и то без система за рекуперацију ваздуха, грејања и хлађења. На овај начин је осигуран највиши ниво удобности боравка у овом објекту.

(подаци са интернета: TONDACH Newsletter, 1.3.2017.)

НАГРАДА ПРИЦКЕР за АРХИТЕКТУРУ за 2016.г. (Pritzker Architecture Prize)

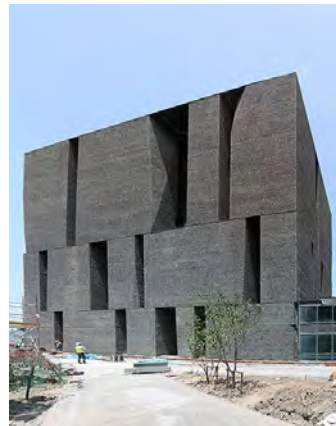
АЛЕХАНДРО АРАВЕНА (Alejandro Aravena), 1967. Чиле

Том Прицкер, председавајући и председник Хајат Фондације, 13. јануара 2016.г. у Чикагу прогласио је чилеанског архитекту Алехандра Аравену за добитника Награде за 2016.г. Званична церемонија доделе награде, највишег међународног признања у архитектури, одржана је у седишту ОУН у Њу Јорку 4. априла 2016.г. А. Аравена је тако постао 41. лауреат ове награде, први из Чилеа а четврти из Латинске Америке, после Луиса Барагана (1980.), Оскара Нимејера (1988.) и Паула Мендес да Рохе (2006.).

Г. Прицкер је рекао да је „...Жири изабрао архитекту који продубљује наше разумевање шта је истински велико пројектовање. А. Аравена је пионир у заједничкој пракси стварања моћних архитектонских дела која одговарају на изазове 21. века. Његово градитељско дело даје економске могућности онима који су без привилегија, ублажава ефекте уништавања природе, редуцира потрошњу енергије и ствара пријатне јавне просторе. Иновативно и инспиришуће, он показује како архитектура и оно што је најбоље у њој може да побољша животе људи.“

Сиамезе куле, 2005., Кампус Сан Јоакин,
Католички универзитет у Сантјагу, Чиле,
учионице и администрација (фото: Cristobal Palma)

Пословна зграда Новартис, 2015.
Шангај, Кина (у градњи)
(фото: ELEMENTAL)

Центар за иновације Анаклето Анђелини, Кампус Сан Јоакин,
Католички универзитет у Сантјагу, Чиле
(фото: Nina Vidic)

Спаваонице Универзитета Св. Едвард, Остин, Тексас, САД, 2008.
(фото: Cristobal Palma)

Жири: The Lord Palumbo (председник), Stephen Breyer, Yung Ho Chang, Kristin Feireiss, Glenn Murcutt, Richard Rogers, Benedetta Tagliabue и Ratan N. Tata. Извршни директор: Martha Thorne.

„Алехандро Аравена предводи нову генерацију архитеката која има целовито разумевање изградње окружења и која јасно показује способност повезивања социјалне одговорности, економских захтева и пројектовања људских станишта и градова. Мали број је одговорио захтевима архитектонске праксе као уметничког стремљења, као и данашњим друштвеним и економским изазовима. Аравена, из његовог родног Чилеа, достигао је и једно и друго, и таквим деловањем је значајно проширио улогу архитекте“
(из образложења Жирија)

У одговору на вест о проглашењу Награде, г. Аравена је написао: „...Гледајући уназад, осећамо дубоку захвалност. Ниједан допринос није индивидуалан. Архитектура је колективна дисциплина. Зато мислимо, са захвалношћу, на све људе који су допринели формирању огромне разноликости утицаја на нашу делатност. Гледајући у будућност, ми предвиђамо Слободу! Углед, домет, озбиљност Награде је таква да се надамо да ћемо искористити овај момент за истраживање нових области, суочавање са новим изазовима и кретање ка новим пољима деловања. После досезања оваквог врха, пут је неизvestан. Зато је наш план да немамо план, да се суочимо са неизвесним, да будемо отворени за неочекивано. Коначно, у овом моменту, ми смо само усхићени, срећни. Време је да слаavimo, да поделимо радост са што више људи...“

Стамбени комплекс Вила Верде, Конституцион, Чиле, 2013.
(фото: ELEMENTAL)

Извор: Интернет. Превео и приредио З.Чемерикић

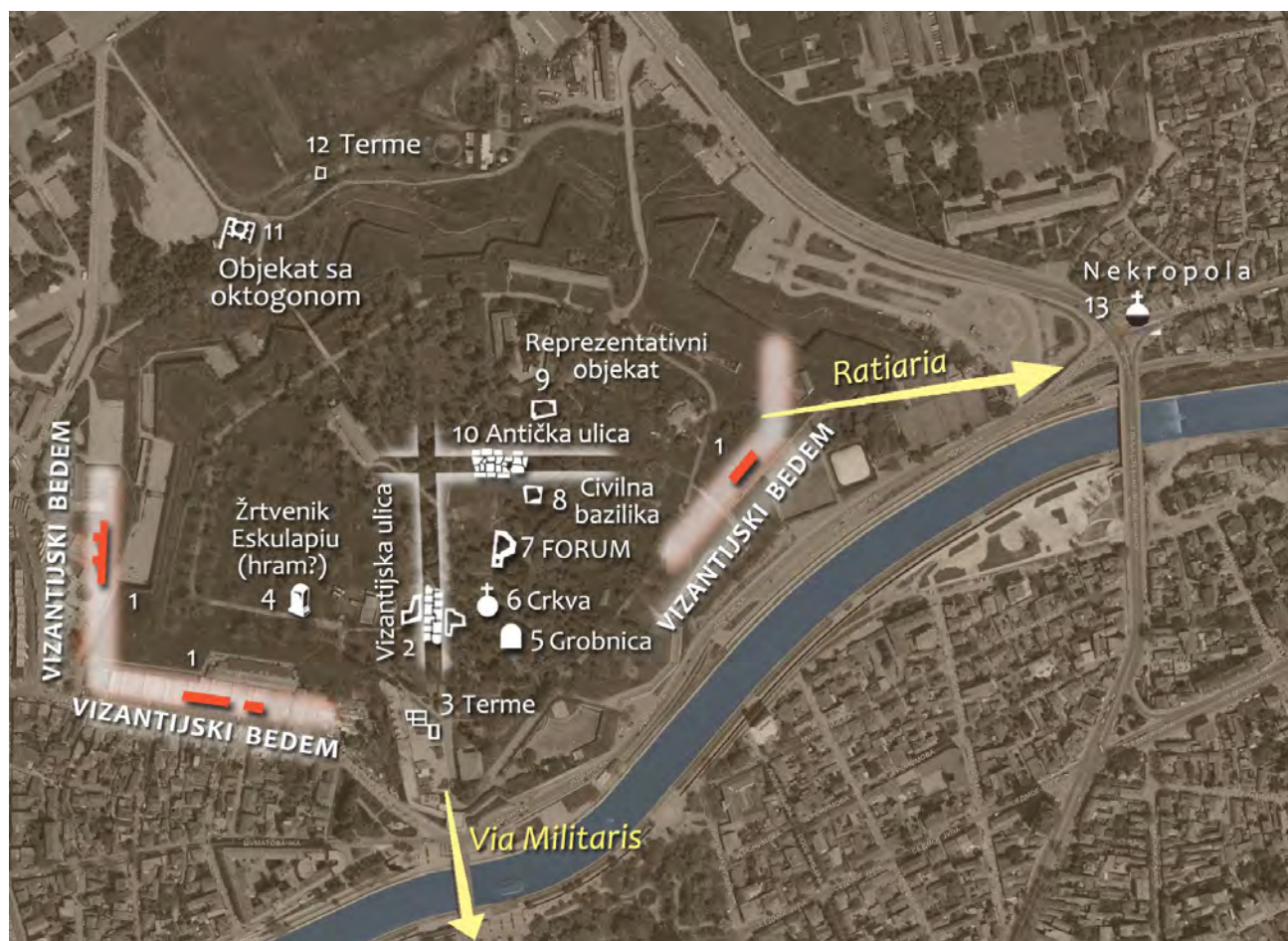
Др Миша Ракоција
Завод за заштиту споменика културе Ниш

КАКО ЈЕ ИЗГЛЕДАО ГРАД НИШ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ?*

„Ниш је утврђени град са јаким зидинама и кулама, са ратоборним грађанима, који је штитио прилаз великом каменом мосту преко Нишаве. Овај град по природном положају и бедемима био је врло утврђен, обилује великим бројем грађана за које се сматрало да војничком вештином и снагом духа и тела предњаче осталим у тој покрајини.“

Wilhelmus Tyrensis, 1168. г.

(*Предавање одржано 1. новембра 2016.г. на затварању Дана архитектуре Ниша)

Сл. 1

Ретко ко зна како се звао Ниш у средњем веку, а још ређи су они који размишљају о томе како је могао изгледати град Ниш у средњем веку. Нишлије знају како се звао антички Ниш (Наисус), док име византијског Ниша (Нисос), чији смо ми културни и духовни баштиници, једва да спомињу. Са друге стране, када се спомене Ниш, обично се помисли на данас видљиву турску тврђаву из XVIII века која је прек-

рила стари град и у нашој свести пројектовала визију о његовом средњовековном изгледу. Нова сазнања указују на основну урбану топографију византијског Нисоса и средњовековног српског Ниша. Тиме је омогућено да град Ниш, а то је његова обавеза, своју урбану силуету веже за утврђен средњовековни град, док је турскатврђава само последња етапа у дугој историји Ниша.

Уз пуно уважавање урбане матрице римског Наисуса, саграђен је византијски град Нисос, који је егзистирао од V до XII века, после освајања од стране Стефана Немање са српским именом Ниш

(Сл. 1). У рановизантијском раздобљу узвишени плато са римским форумом задржао је своју функцију, заједно са објектима који су прилагођени новим потребама. Неколико десетина метара југозападно од римске улице и форума, поред Белим-бегове џамије (1521/23) откривена је византијска улица са спратним грађевинама, радионицама и оставама у приземљу. Око византијске улице, налазио се стамбени део, док су на централном платоу око римске улице, на простору форума, били објекти јавног карактера.

Две главне улице, византијска (кардо) и римска (декуманус), укрштају се под правим углом, чиме се ближе дефинише простор римског и византијског градског форума. Код византијске улице је констатована црква са декорацијом од мозаика, олтарном преградом од камених парпетних плоча и зиданом гробницом. И Приск открива (448) да је у граду постојало више храмова (цркава): *„У рушевинама храмова били су неки људи који су се ту задржавали због болести...“*. Већ у V веку цивилну базилику и статуу императора заменила је црква.

За разлику од римског Наисуса чији бедеми нису констатовани, бедемска траса рановизантијског Ниша евидентирана је на три локације. Јустинијанови бедеми Наисоса изграђени од опека, видљиви данас код аутобуске станице, биће у функцији кроз цео средњи век, све до турског освајања (сл. 2).

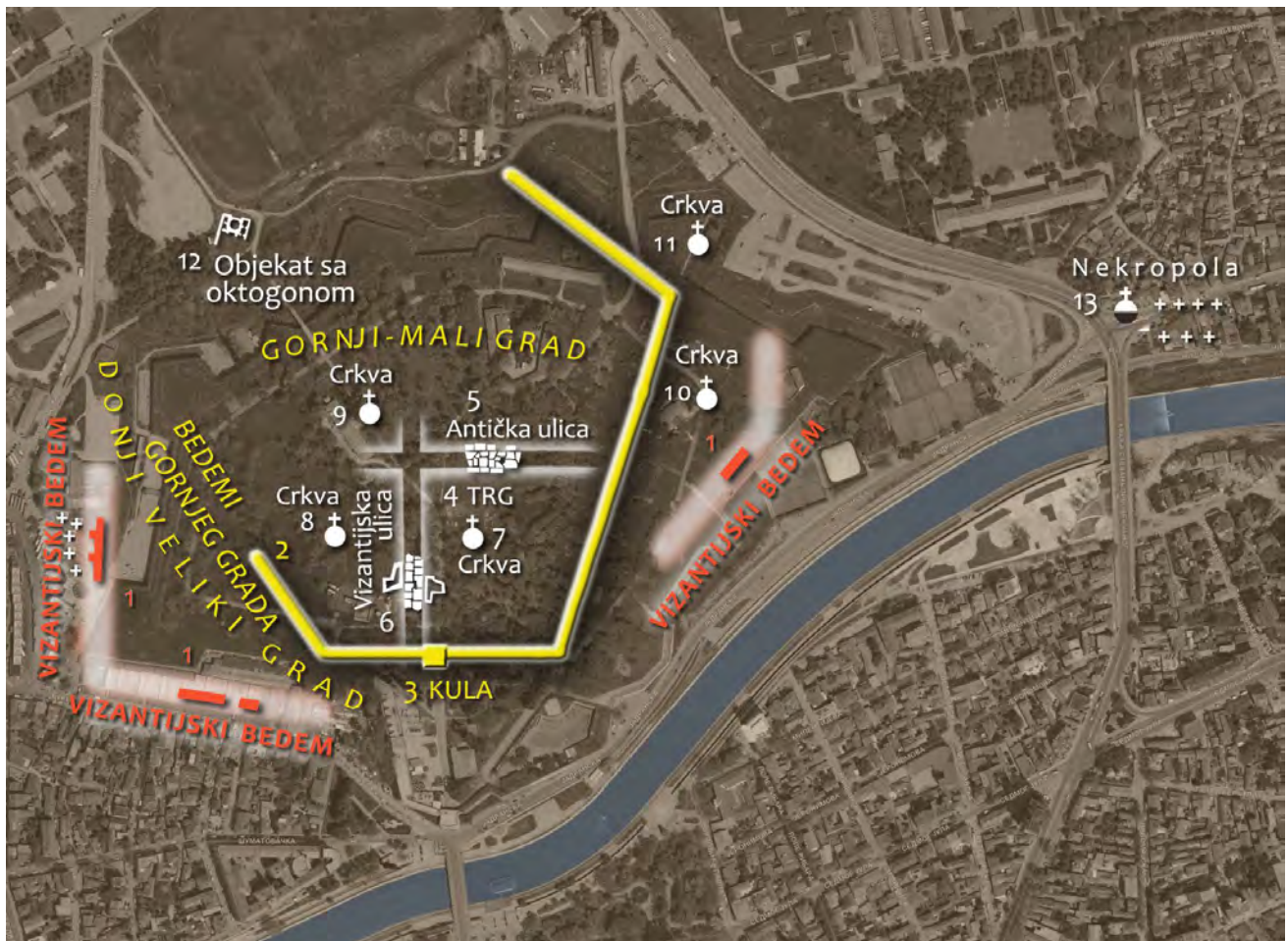
Сл. 2

После прекида од неколико векова, урбано језгро града наставило је свој живот крајем X века, сада засигурно као акропола. Ако не пре, у средњевизантијском раздобљу Нисоса формираће се акропола, Горњи - Мали град са обзићем и донжом кулом цитаделе, као последњи степен одбране. Као спољни одбрамбени зид послужили су стари Јустинијанови бедеми, то је Доњи - Велики град, обновљени 1165. године. На тај начин настала су два утврђена простора, горњи са главном градском кулом у бедуу цитаделе и Доњи-Велики град са подграђем. Да је највиши део био окружен још једним зидом и издвојен као тврђава - цитадела, Горњи град, открива Марк Антоније Пигафета, 1567. године: *„на вишој страни града опет остаци неких других зидина: изгледа да се баш ту налазила тврђава“*.

Године 994., Нисос се први пут спомиње после доласка Словена, и то као утврђен град са војном поставом. Из 1096. године располажемо писаним податком о постојању градских зидина, добро насељеног подграђа, воденица на Нишави, кула са којих се могао бранити камени мост и форумом са пијацом где су се крсташи посвађали са грађанима Нисоса. Ниш је пред крај XI века био добро насељен утврђен град са уобичајеним урбаним садржајем за византијске провинцијске градове.

(Сл. 3). Прва већа обнова бедема догодила се 1165. године када је цар Манојло I утврдио Нисос. Град је био окружен масивним обновљеним рановизантијским бедемима од опека са контрафорама и ојачан од цара Манојла новодограђеним квадратним кулама од камена. Капија са кулама и бедемско платно били су довољно близу Нишаве да се могао бранити велики камени мост. Толико близу, да је бедеме запљускивала вода, чије је трагове на бедуу од опека 1567. године видео путописац Марк Антоније Пигафета.

Иза бедема, средњевизантијски Нисос је имао уобичајене урбане целине. Језго града чини бедемом окружен акрополис са тргом и сакралним кварталом. Ту су и одбрамбени бедеми Доњег града са мостом испред улазне капије. Испод бедема Доњег града, простирало се добро насељено подграђе, са становништвом које је страдало у сукобу са крсташима 1096. године, због свађе на тргу. На Нишави је био мост и седам воденица које су овом приликом спаљене.

Сл. 3

Улазна партија у Горњи-Мали град осигурана је великом кулом у беду (донжон-кула) као кључном грађевином одбране. Разрушене бедеме доњег града и бедеме цитаделе са кулом видео је 1580. године и Паоло Контарини: „...Град није опасан зидинама; има једну кулу и утврђење у рушевинама...“

На „италијанском плану“, с почетка XVII века види се кула и то на истом месту где је постојала до XX века (сл. 4). Кулу су могли изградити Срби, најпре кнез Лазар или неко од његових великаша, ради заштите од надолazeће турске опасности. Фотографије из 1878. године указују да су Турци средњовековну донжон кулу прилагодили за потреба осматрачнице или сигналне куле. Данас, само конфигурација терена упућује како су се простирали бедеми Малог града и где је била донжон кула.

(Сл. 5) Захваљујући поновној обнови византијске власти, градски живот се обнавља а са њим и цркве и јавне грађевине. У једном градском кварту је било груписано више цркава, које су Турци затекли и убрзо адаптирали у џамије. Да је тако, открива од Турака сачувано сећање на

некадашње цркве у називу кварта (махале) „Махала мезцида црква“. Захваљујући путописцу знамо да је у граду било најмање пет цркава саграђених од Византинца или Срба. У време свог првог доласка, 1573. године, Герлах је видео пет старих византијских цркава које су после пет година преправљене у џамије. На основу старих карата, могу се убицирати византијске цркве Нисоса; три цркве-џамије препознате су у оквиру акрополног простора иза зидина Горњег града, две цркве-џамије налазиле су се недалеко од источне улазне капије у Доњи град, кроз коју се излази на градско гробље (некропола) у данашњој Јагодин - Мали.

Овакав „врло утврђен град“ од стране цара Манојла, убрзо ће морати да осваја Стефан Немања. Од Стефана Првовенчаног сазнајемо да је Немањино освајање Нисоса 1185. године значило и његово потпуно разарање.

Прво освајање Ниша султан Мурат I је поверио Јахши - бегу. То што је опсада града трајала 25 дана, указује да су бедеми били солидно грађени и одолевали најезди. У XVI веку путописци нас обавештавају да у Нишу:

„...остаји старих бедема, опколи и подземни подруми још се могу видети. Сам град је испуњен рушевинама и подсећа на споменик мртвацу...“.

Град Ниш био је осмишљен по систему концентричних кругова, са утврђеним Малим (Горњи) градом са донжон кулом и Великим (доњи) градом, опасан бедемом и подграђем. Ниш је град са историјским и урбаним континуитетом са градским четвртима, форумом, трговима, са зградама за становање, мрежом улица, са црквама, тржницом и густо насељеним подграђем. Он је резултат византијског урбанизма и као такав, био је град у коме се живело у складу са грађанским законима и манирима, а не само тврђава са војном посадом. У старом граду живот је у континуитету трајао од античког, рановизантијског, преко средњевизантијског и српског града, све до импозантне турске тврђаве која је последњи пут обгрлила простор старог града, после чега бива прекривен велом заборав, а данас и небригом.

Сл. 1

Топографија античког и рановизантијског Ниша

Сл. 2

Јустинијанови бедеми Нисоса, VI век

Сл. 3

Топографија византијског Нисоса и српског Ниша (цртеж. арх.Г. Радосављевић)

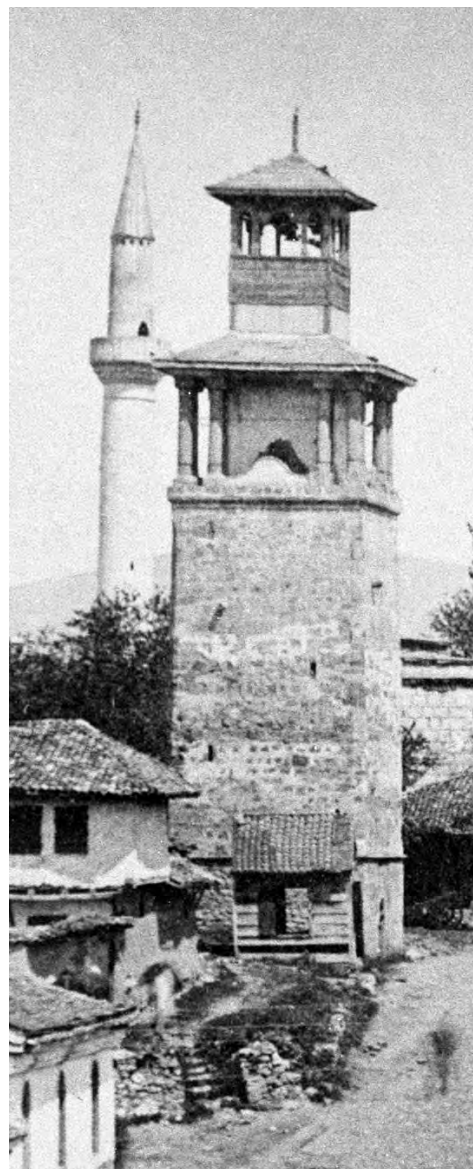
Сл. 4

Срењевоковна донжон- кула, прилагођена од Турака за сигналну кулу

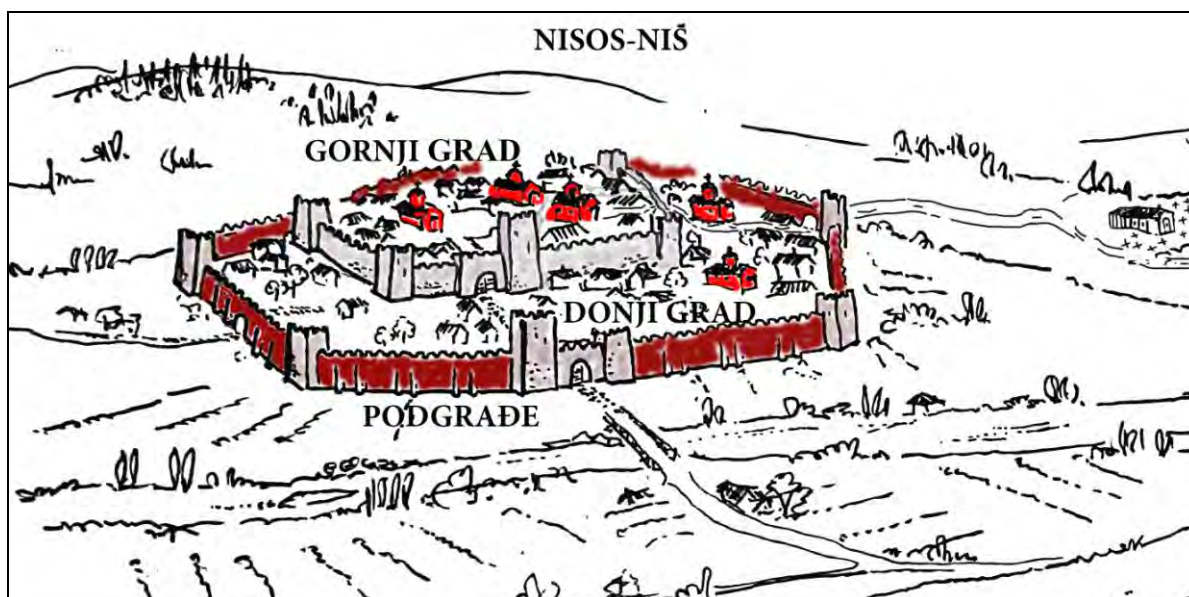
(Албум главног бегенерал штаба, 1879. година)

Сл. 5

Идеална реконструкција средњевоковног града Нисоса - Ниша (цртеж. арх. Г. Радосављевић)

Сл. 4

Сл. 5

Приредио З. Чемерикић

ЈУЛИЈАН ДЈУПОН - КУЋА ДРАГУТИНА КРСТИЋА

Трговца, ул. Бучевићева 13, Ниш
(ул. Генерала Транијеа)

До сада непознат пројект Јулијана Дјупона пронађен је код садашњег власника једне од најрепрезентативнијих породичних кућа у центру Ниша. Из нејасних разлога, у евиденцији нишког Историјског архива не постоји ни предмет, одн. фасцикла са свим дозволама и пратећим документима о изградњи овог објекта, мада није редак случај да у предмету недостају листови са цртежима.

Кућа представља типичан пример градске архитектуре богатијих породичних објеката из четврте деценије 20. века, са декорацијом у духу сведеног неокласицизма. Решење основе високог приземља је такође по устаљеним принципима тог времена: репрезентативни улаз са собама према улици и бочном делу дворишта, са економским просторијама према задњем делу парцеле и уз калкански зид према суседу. У сутерену је стамбени део са собама према улици и са економским просторијама у задњем делу.

Приметно је да објект није изведен по пројекту, може се рећи да је драстично измењен. Улазни део се разликује по томе што је пројектом предвиђени трем затворен - у кућу се улази одмах са степеништа, а заобљени део бочне фасаде је извучен на рачун парцеле. Првобитна концепција фасаде, која се може повезати са неким ранијим Дјупоновим пројектима, са симетричним решењем уличног фронта, са окулусом у атици који асоцира на раније епохе у архитектури, са профилацијом венца, драстично се мења. Ово је свакако резултат измена у решењу основе (ширина парцеле - улични фронт се користи у потпуности), али третман фасаде је знатно зрелији и богатији. Симетрија и даље постоји, али је унеколико нарушена асиметричном атиком. У поменутом непостојећем предмету у архиву вероватно су постојали цртежи који би нам објаснили ток измена, од првог решења до реализације.

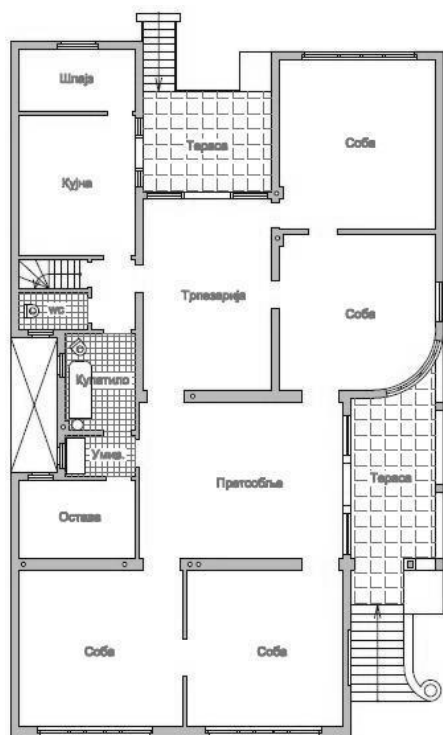
Фасада према улици пре обнављања

Квалитетно изведени занатски радови – фасада у вештачком камену, столарија, подна керамика – до данас су се одржали, мада је актуелни власник током 2016. и 2017.г. комплетно обновио и ентеријер и фасаду, уз пуно поштовање првобитног дизајна.

Улична фасада, цртеж из пројекта

Треба рећи и то да је приземље уступљено за угоститељски објект, који, по замисли закупца и уз сагласност власника и унуке пројектанта – г-ђе Љубице Поповић, треба да буде изведен као простор – мемориал управо Јулијану Дјупону, са фотографијама из његове биографије и фотографијама његових објеката из Русије и Ниша. То је леп пример поштовања дела једног од знаменитих архитеката руске емиграције.

Основа приземља, изведено стање

Фасада према дворишту са улазном капијом

Детаљ фасаде према улици, капители пиластера са монограмом инвеститора и годином изградње

Фасада према задњем дворишту

Детаљ задње фасаде, врата према тераси

Детаљ фасаде, полукружни прозор

На фотографији фасаде према дворишту види се још једна измена у односу на пројекат. Степениште је другачије решено – завојито је, а доњи почетни подест спуштен на коту нижу од дворишне, ради повољнијег прилаза сутеренском нивоу.

Балустрада оградe и степеништа, улазног и дворишног, добро је очувана, као и фасадна пластика и декоративни детаљи. У ентеријеру је оригинална подна керамика делимично сачувана, као и паркет у собама. Каљева пећ у салону такође је сачувана и део је новог рашења ентеријера. На плафонима и зидовима није било богате гипсане декорације, што је иначе чест случај код оваквих кућа. Задржана је и обновљена оригинална капија, а степеници од вештачког камена су местимично дорађени по потреби.

(фотографије: З.Чемерикић, 2016-2017.)

Арх. Светлана Литовски

БАТ, СОМЕРСЕТ УЈЕДИЊЕНО КРАЉЕВСТВО

(2. део)

Позоришта, музеји, фестивали

Град посете милиони туриста, некад само дневних, али оствари се око дванаест милиона ноћења. Иако све одише историјском мирноћом, у понуди су многобројни садржаји, па је у тој флукутацији неизбежна и динамика. Данас град поседује пет позоришта: Краљевско позориште, Студио Јустинов, Јаје, Рондо позориште и Мисијско позориште. Највећи музички догађаји се

одржавају у Опатији Бат која поседује „клаис“ оргуље. Град поседује дугу музичку традицију, а данас има Моцарт фест, Интернационални музички фестивал, а у Форуму има 1700 седишта. Садржаји који се развијају и уче на универзитету укључују фестивал филма, књижевности, али и пива, итд.

У граду се налазе Уметничка галерија Викторија, Музеј источноазијске уметности, Музеј уметности Холборн, те бројне комерцијалне уметничке галерије и антикварнице, као и многи други музеји, међу којима и Поштански музеј, Модни музеј, Центар Џејн Остин, Хершелов музеј астрономије, бројне комерцијалне галерије и антикварнице и, наравно, Римска купатила.

Музеј архитектуре. Довршавање „Краљевског полумесеца“ (The Royal Crescent)
Акварел Томаса Малтона (Thomas Malton), 1769.г.

Цео град чува и поштује традицију, а ипак је оплемењен невероватном понудом садржаја у култури, спорту, фестивалима, сајмовима у друштвеном животу свих који се ту нађу. Напоменула бих да је у понуди седамнаест музеја на једном квадратном километру! Музеји се у Енглеској озваничују печатом после дугог разматрања и тек тада послују и пружају на увид посетиоцима своје фондове.

Музеј архитектуре

При првом доласку у Бат посетила сам Музеј архитектуре и сусрела се у том амбијенту са многим мени блиским предметима и осетила ону

специфичну срећу из времена студирања. Биле су ту циркле, висак, логаритмар, либеле, али и теодолит, макете везане за поједине радове у различитим материјалима и, наравно, алати којима се радови изводе у камену, дрвету, металу, стаклу, бетону... На мене су оставили утисак оригинали капитета из времена архитекте Вуда у сва три значајнија стила - јонском, дорском и коринтском, који су тако китњастии. Уграђени, они су високо и не виде се прекрасни детаљи.

Неки рукописи припадају Вуду, са свим оригиналним упутствима која су касније озакоњена и примењују се и данас. Ту су и макете града из различитих периода и под различитим

освајачима, римски Бат, нормански, саксонски, па и Вудов и његових наследника, Бат опасан зидом и многи оригинали акварелног приказивања града, пројекти значајнијих објеката. Искрено, немогуће је све набројати.

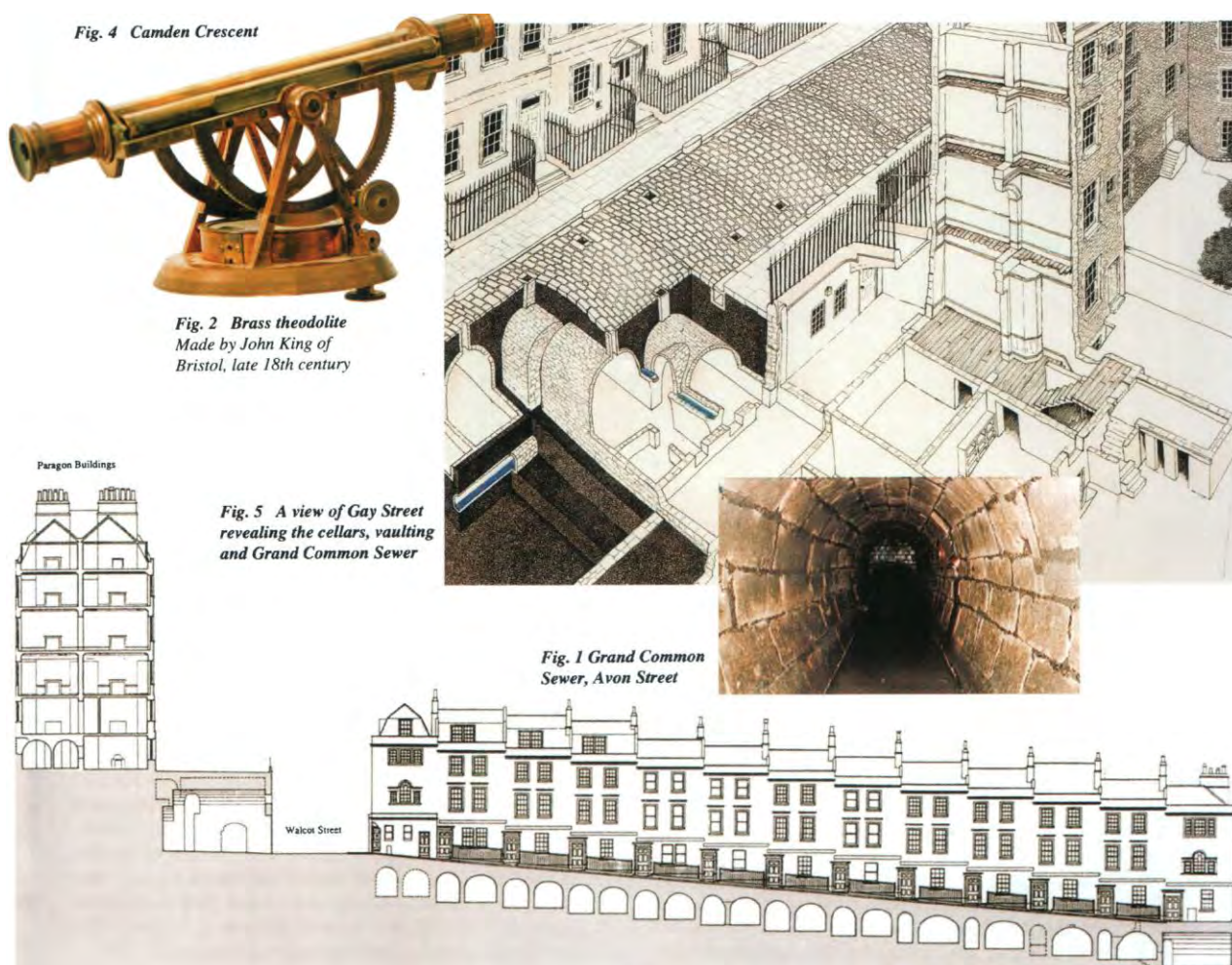
У Музеју се сусрећете са приказом развоја града кроз векове, са литературом и богатом библиотеком, акварелима са предлозима за реконструкцију града у амбијенту бивше презбитеријанске Цркве Светог Тројства изграђене 1785. године (једна од многобројних задужбина грофице од Хантингтона). Овде је део поставке и низ филмова са богатим илустрацијама пројектантског и градитељског посла, праћеног занатским и завршним радовима финалног украшавања. Град је, због оригиналне архитектуре, естетике и историјских универзалних вредности проглашен светском културном баштином и стављен под UNESCO заштиту 1987. године као један од најлепших и најелегантнијих у свету.

На располагању је и сјајна библиотека са стотинама архитектонских књига и, веровали или не, за радних дана у оквиру Музеја су и радионице за израду тканина и репарацију, ковачка, тапетарска, стаклорезачка, за израду витража, каменонорезачка, и сваком је дозвољено да приђе, пита и посматра рад, што је изванредно едукативно за све, а и за ђаке који су најчешћи посетиоци. Ово је само мало од оног што се може видети у том пријатном амбијенту. Мени су се нарочито допали пресеци степеништа (макете) у разним материјалима и различито обликованим, са акцентима на варијантама рукохвата. Нерадо сам напустила тај простор, а млади кустос је дозволио гледање филмова, није се штедео у објашњењима и, наравно, упутио на продавницу, јер ово је град бизниса и свако пронађе неки сувенир везан за наслеђе Бата; ја купих књигу о Музеју архитектуре.

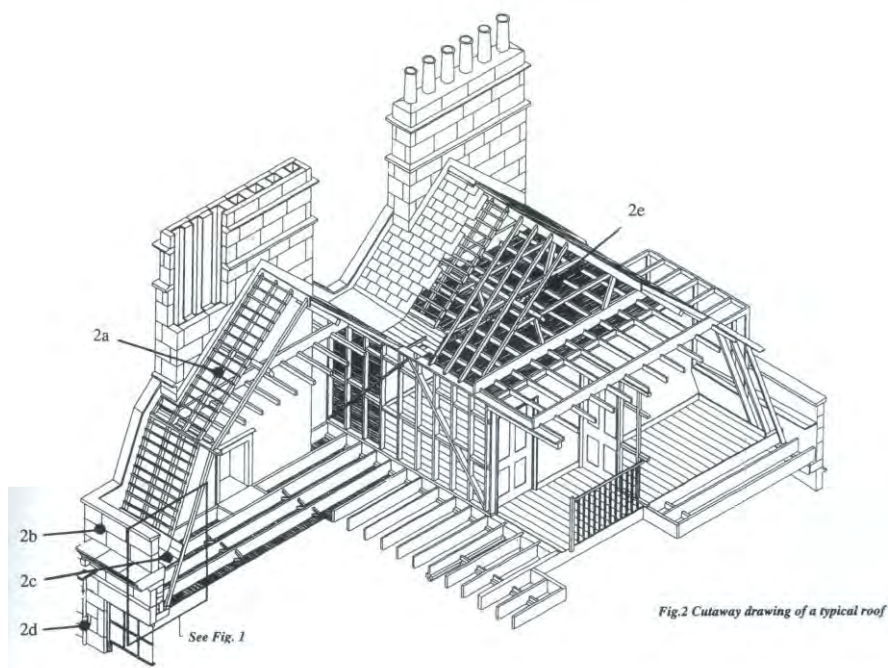
Кад прођох покрај лозе која се разгранала и расте из сивог камена боје меда, којим је све у Бату поплочано, у чесмицу баких новчићу у жељи да се поново вратим, што насмеја многе који уочише тај неочекивани гест. Окренух се на поздрав складном објекту и на плочнику угледах натпис у камену - Музеј архитектуре. Замислите како је све то осмишљено до детаља! Пролете ми мисао како смо и ми у Нишу морали да отворимо такав музеј, можда у Тврђави, са занатима који одумиру, а могли би да се врате у функцију, што и није моја идеја већ архитекте Чемерикића.

Све је мулти - културално и мулти - етничко, а два универзитета са хиљадама студената пронашла су идеалан спој едукације, смештаја, повољне исхране и провода. Да, град одзвања смехом и љубазношћу младих према старијима, што је задивљујуће! Када се циљеви неких људи изједначе са циљевима заједнице и подесе многи фактори који омогућавају просперитет, оформи се овакав град.

Градски Bath Preservation Center основан је 1934. године (пандан нашем Заводу за заштиту споменика културе) како би се сачувао специфични историјски карактер града. Али десило се да у некој финансијској кризи током седамдесетих година, у еуфорији нових индустријских тајкуна, нестане трајно око хиљаду зграда на левој обали реке Ејвон; ту је подигнуто мало изоловано супер - модерно бело насеље стамбених и пословних зграда. Лепо, али одудара, иако су се потрудили да и ту наметну неку носталгичну романтику. Пошто је насеље бело, мештани којима се допада зову га „лабуд“, а онима којима не, „галеб“ насеље, тек, смех и пошалице су устаљене. Ако седнете на галерију изнад мале луке где су постављене две металне столице, пратите погледом дивље гуске не небу, слушате песме птица, гледате патке и гњурице на реци. Имате визуру негованих медаљона природног цвећа - разнобојних врста нарциса, висибоба и насађеног сремуса, упијате лепоту природе, заталасаних пошумљених стаза, мостова. Помирићете тако нову белу архитектуру са једне и столетне зграде „полумесеца“ у камену боје меда са друге стране реке. Мој архитектонски его је био подмирен. Те зграде у облику полумесеца које је пројектовао Џон Вуд (John Wood), углавном су петоспратнице са уметнички обрађеним оградама балкона на првом спрату, униформно. Сваки ниво има различиту висину, прозоре и детаље у плиткој пластици. Најмањи су прозори и висина на мансардама, некад намењених послузи, а сада су то простори за издавање. Из кровова вири низови димњака од некадашњег каминског грејања, у модернизацији замењеног електричним. Они су сада насељени гнездима птица, нарочито галебова, а они прљају, па и нису омиљени. Мени су прелепи у својој аеродинамичности и интелигенцији, снажљивости, а управо у Бату има истакнутих забрана да се те птице не хране, па је њихово довијање фасцинантно, од краће гнезда других птица и њихових јаја до отимања хране као експоната са отворених пијачних тезги.

Музеј архитектуре. Горе лево: теодолит од месинга, рад Џона Кинга из Бристола, касни 18. век
 Горе десно: поглед на улицу Геј, са сводовима испод и Великом јавном канализацијом
 Доле: улица Волкот, пресек

Музеј архитектуре. Аксонометрија типичне кровне конструкције

Детаљи – типови прозора и улазних врата

Џон Вуд (John Wood), 1704 - 1754.

Развој Бата је незамислив без градског архитекте, познатог Џона Вуда, који је граду дао архитектонски сјај. Већина оног што је изградио било је атрактивно и грандиозно и, што је још важније, уз неке реконструкције, све је у функцији. Млади Вуд је учио код оца мајстора столарски занат, а касније и његови наследници. Амбициозан по природи, подржан од родитеља, учио је у Лондону и Јоркширу (1729 - 1739.), па се вратио у свој родни град са амбициозним плановима да постане лепши, урадивши детаљне урбанистичке планове који су и данас визионарски. Замислио је сјајне тргове не штедећи на простору и величини, по угледу на оне у Лондону, зграде у облику полумесеца на различитим локацијама, Циркус трг са полукружним зградама око тог простора. Први пројекат је Краљичин трг (Queen Square, 1728 - 1736.), идеалан за тадашњи и данашњи Бат, подухват који је успео да одради за кратког живота са својим следбеницима. Трг је испуњавао услове да на том издигнутом нивоу близу старог језгра окупља масу људи који простор користе као комуникацију, шеталиште, место за одмор и послове. На северној страни је поставио сјајну палату која је прикривала седам скромнијих кућа. Краљичин трг био је његов први спектакуларни

Детаљ фасаде Циркуса (фото: www.alamy.com)

самостални рад. Величанствена фасада даје грандиозност тргу са коринтским стубовима висине два спрата. Очигледно је поштовао стечена знања из класичне архитектуре, комбинујући грчке и римске узоре подређене сопственом стилу. И данас све то оставља утисак префињене отмености. Радио је не штедећи се, не само у Бату, већ и у многим другим местима. Оно што фасцинира су његови визионарски урбанистички дизајни. Верује се да је припадао тајном друштву масона, по многим симболима које је остављао у плиткој пластици или врло промишљеном урбанистичком активношћу и волуминозним скулптурама.

Његов први посао је био са старијим колегама на реконструкцији болнице Светог Јована (St. John's Hospital, 1727-1728); имао је тада само 23 године и пролепршао је у пројектантску сигурност. Набројаља бих неке значајније пројекте (набрајање не прати године већ приоритете и значај објеката):

- Краљичин трг (Queen Square, 1728-36.) типа форума, где се акцентира унутрашња повезаност објеката у којима су данас смештене многе значајне научне институције, издавачка делатност, библиотеке, институције за књижевност итд.

• Циркус (The Circus, 1754-1768.) од латинског „круг“, али само по називу: како су ту нађени остаци Бладудовога храма сличног Стонхенџу, он је чак задржао сличност димензија. Ту је сместио стамбени комплекс у облику три лука који затварају круг, са римском декорацијом. Циркус се градио још четрдесет година по његовој смрти, тако што је рад наставио његов син („династија градитеља Вуд“).

• Краљевски полумесец (The Royal Crescent, 1774.), по пројекту који је урадио са својим сином; то је спој 30 стамбених зграда у облику полупрстена, са потпуно симетричном фасадом украшеном јонским стубовима. О величини таквих комплекса је непримерено говорити, али тај облик и савршено негована трава чине да се осећате заштићено. Сведок сам окупљања многих људи који пристижу аутобусима из целог света да се ту опусте, спавају, одморе и купују у околини, у разноликој понуди.

• Остала дела: Приор парк (1734-1741.), Колец, Пумпна станица (Pump Room), Royal mineral water Hospital (1738-1742.), Северна и јужна парада (North and South Parades). Краљичин трг, Циркус и Полумесец су три повезане архитектонске целине на блиском растојању, колико то величина дозвољава, у Паладијумском стилу Неокасицизма. Они су град у граду и реплике појединих облика полупрстена се налазе на више места и више нивоа, а често им се придружују вишеспратне куће у низу које се постављају уз или низ терен, фундиране на полуобличастим сводовима, чији се простори вишенамени користе. Када се једно место вековима гради, много је ту градитеља али је Џон Вуд први који је оставио књиге тј. записе о својим размишљањима, описе начина градње, детаљне скице... Као пасионирани љубитељ стари-на и истраживач, оставио је и детаљне, врло прецизне цртеже Стоунхенџа, по којима се сада компјутерски истражује његова тврдња да представљају тумачење учења Питагорејаца. Касније су неки архитрави пали па зато цртежи имају велики историјски значај, нарочито због прецизности.

Уочивши слабости брзе градње, у жељи за лаком зарадом (типа „држи буре воду док мајстори оду“) одмах се латио израде стандарда којима се прописује свака операција градње, до финалне предаје, коју контролише одговарајућа комисија сачињена од стручних лица. Када пролазите неким улицама Бата, ви осећате униформност, али је чињеница да нема идентичних зграда, јер се подмићивањем, иако се за предње фасаде све поштовало, ипак свако изборио за неки свој лични печат. Нарочито је мењана унутрашњост и забати, разним варијантама декорације.

Нагласила бих да у Енглеској, још од времена Вуда, постоји ниво подрума који је за становање и у који се силази директно са улице. Пошто је висина значајна, прозори су велики, степеништа стрма и окружена кованом оградом, која је била једна од специфичности Бат - архитектуре. Ту се неговала различитост украшавања и то је била уједно туристичка атракција у сваком времену - посматрати коваче како обликују метал. У близини су постојали рудници и правио се добар ковачки материјал који је са додацима имао и тамно сиве, плавичасте или зеленкасте нијансе. Правили су се и мали украсни уређаји за скидање чизама, бројеви и називи улица, звекири и тако се браварство посебно развило.

Но, да се вратим тим степеништима, која су украшена лозама и цвећем и, где год завирите, ви се напајате лепотом. Дубина скоро никад не дозволи продирање сунца у унутрашњост, па су прозори углавном без завеса. Вероватно су ту биле некада кухиње, а сада је све насељено. Лепота тих стамбених простора је у обједињеном „backyard“¹ -у где из подрумског стана излазите у двориште у коме можете себи омогућити седење, мали воћњак, роштиљ, слободу животињама које се по традицији чувају, мацама, псима, зечевима, веверицама које су питоме и слободно се служе оним што понудите.

Џон Вуд, чији је мецена био господин Ралф Аллен (Ralph Allen), по његовом захтеву и финансирању, израдио је канал којим је спојио Бат са луком Бристол. Пловни пут је био најјефтинија варијанта транспорта материјала. Лорд Геј Роберт је као добротинитељ откупио ситне парцеле - „patchwork“² и објединио их, а Џон Вуд је добио простор за изградњу и реализацију својих и наручених објеката.

Јасно је да нема архитектуре и градитељства без одговарајућег материјала, а спекулације са истим спречио је Вуд прописима. Изграђено је могло да се откупи на „лизинг“ - само становање на 99 година, а земљиште је припадало земљопоседницима. Развило се рентијерство, а имовина је била дугорочна инвестиција која се преноси наследницима.

Мост Палтни (Pulteney Bridge), 18. в., Роберт Адам

Западна обала реке Ејвон

При следећем доласку у Бат, у баш леденом новембру, било је помало и снега, једне недеље решисмо да одшетамо до центра и - згранусмо се! Град дословце непрепознатљив. Велики размази између зграда са леве и десне стране улица у пешачкој зони сада су запуњени дрвеним *Schale* типовима кућица, збијеним једна уз другу у низу, и сада је неописива гужва: једни се крећу левом, други десном страном, и све је хаотично, музика је пријатна, мириси божанствени, и нема чега нема. Кућице су дрвене, монтажне, намењене трговини, која је овде закон за пласман производа из околине Бата, а домаће радиности, и све је заштићено као бренд. Целе се године планирају унапред такви догађаји. Многе су кућице откупљене, а неке се добију на конкурсно пријављивање. Замислите разиграни дрвени град у каменом граду! Дрвене кућице су са намерно маниристичком архитектонском разиграношћу бојом, украшавањем, сличне, а различите у опремљености. Разиграност обнавља и слави прекинуте народне традиције, са модерним врхунцем занатства којим је настао град у граду са две стотине кућица, са невероватном разноврсношћу опремљености и понуде. Маштовитост у украшавању и стварању празничне атмосфере, слично нашим вашарима али рафинираније. Становници Бата су у 2016. години победили у међународном такмичењу произвођача у малом бизнису.

Ето фантастичног менаџмент искуства, скоро магично божићног, на улицама око купатила и централног трга са црквом. Стигавши до ње, угледасмо гужву туриста који су покушавали да погледају изнутра храм у готском стилу и били одбијени. Досетим се да и ја то жарко желим, па се пробисмо са тврђом да идемо на недељну службу. Кад из шаренила галаме, гужве, приступите миру молитве - олакшање. У предворју је проспект на коме пише „добро дошли“ на српком и ко зна којим све језицима. Унутрашњост при тлу опремљена је дрвеним клупама изненађујуће удобним, и местом за молитвеник. Сасвим напред је свештено лице у служби, хор, жена која чита рецитал и два пара „клаис“ оргуља. Хор има дивне гласове, песме су зналачки одабране, а повремено им се придружују и верници. Осетила сам да влада слободно понашање, неко дође на час, уђе мало, поседи и оде, понеко остаје до краја. Ми смо баш поседели, онако радознали. Фину и помало мистичну атмосферу чине зраци поподневног сунца кроз веома високе прозоре, који чине 80% бочних зидова. Зраци продиру кроз витраже са приказима сцена из Старог завета. Боје на витражима су, уствари, састављене тако да

изазивају лучење ендорфина код верника. Ја бих то назвала суптилним репрограмирањем светлошћу, молитвом и бојом. На једној од фотографија уз овај текст види се нека врста печуркасте лепезасте таванице, као фина камена чипка, која ослобађа главни део простора, декоративна је, једноставна и задивљујуће довољна. Висина главног брода је 24 метра, ширина 22 метра а укупна дужина 69 метара. Укупна висина са многим кулама, терасама и украсима је 57 метара. Схватам да је пријатно топло, а нема грејних тела: грејање је подно - топлом водом из купатила.

Црква се помиње у осмом веку а фундирана је на шиповима. Ту је 973. године крунисан краљ Едгар, а касније сви краљеви, па и Елизабета II (словима за крунидбену цркву). У садашњем изгледу је по сну бисхопа Оливера, коме су 1499. године анђели наредили да реконструише раније здање. Легенда је потвђена, јер на предњој фасади су лествице по којима ходи анђели ка небу. Раније рушена од Хенрија VIII, репројектована је, реконструисана и дограђивана, а све то још увек траје. Допуне је урадио касније Џорџ Гилберт Скот: прерадио је унутрашњост по својој визији готске архитектуре. Интересантна је разлика између китњасте спољашности и унутрашње сведене рафинираности, без многих оптерећења која би утицала на вернике.

У неформалном разговору сазнајем да се свештенство бави производњом вина са кофеином, али и музичком едукацијом по школама, и тако се бирају најбољи гласови за црквени хор. При одласку, испред су најмлађи певали божићне песме, а ми наставили шетњу до места са кога се види Пултнејев мост, један од четири који су се одржали до данас: два у Венецији, један у Фиренци и један у Бату. Карактеристични су по томе да су бочне стране моста затворене и намењене трговини.

Истина је да се у Бату интензивно гради и многи простори су покривени и заштићени од погледа посматрача, али се гради. Једна таква зграда је аутобуска станица у центру града - Central Buss Station. Изграђена је 2010. г. из пукне неопходности - савршено задовољава функцију проточности путника, са аутобуским поласцима са размаком од неколико минута. Зграда је комбинација метала и стакла и има цилиндрични део скромне спратности, са заштићеном зид - завесом на фасади. Тај део је намењен администрацији и технолошким службама, а приземље је намењено продаји карата. Све је компјутеризовано, тј. карте можете купити и од куће и одштампати, а возачи то добију за проверу, за међуградске туре. Осим продаје, ту су и

шалтери за обавештења, кафане, кафеи са баштом испред, санитарни чворови, апарати за све и свашта, за купити понети, новински киосци, гардеробе и простори за предах особља. Нико не може на перон док возач не отвори даљинским стаклена клизна врата, па иако је у реду и по педесетак људи, због брзине одлазака све је удобно. Можда не баш све, има промаје на мах, али велики екрани вас у сваком тренутку обавештавају о броју аутобуса у доласку и поласку и рутама кретања.

Велике стаклене површине купају унутрашњост светлошћу и велика је транспарентност споља према унутра. Изградња ове станице је изазвала интервенцију Унеска, јер је ту постојао Черчиллов центар из 1930. године у Неоџорџијанском стилу, уклопљен у околину. Иначе, локација је савршена за аутобуску станицу, мада је перонски део мало скучен, али је у непосредној близини железничке станице са којом је паралелна, али денивелисана и у близини реке, где је речни транспорт, као и у близини велике подземне гараже и највећег мега места за шопинг.

Толико пуно о Бату, а тако мало...Сад могу назад у вољени царски Ниш....

¹ Backyard (енгл.): задње двориште

² Patchwork (енгл.): крпарење, крпеж

Фотографије: интернет, Wikipedia, Публикација: The Building of Bath, The Bath Preservation Trust, 2009.

Аутобуска станица

Мост Викторија

Пешачка улица Бат

Опатија – Црква Св. Петра и Павла (The Abbey)

„ЈЕДНА КУЋА, ЈЕДНА ПРИЧА – ГРАДИТЕЉСКО НАСЛЕЂЕ ВРЊАЧКЕ БАЊЕ“

Аутор: Јелена Боровић – Димић

Издавач: Завичајни музеј – Замак културе

Културног центар Врњачке Бање, 2014.

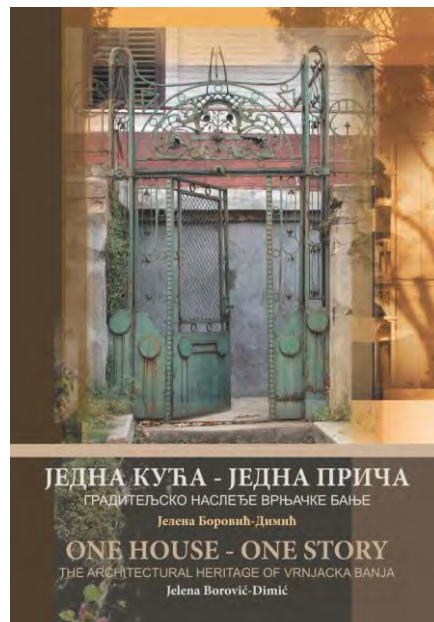
Рецензенти: др Душица Бојић, музејски саветник историчар, директор Историјског музеја Србије у Београду и Марина Лукић Цветић, саветник историчар уметности, директор Завода за проучавање културног развитака у Београду.

Дизајн и техничко уређење:

мр Благоје Димић, академски сликар и графичар
Штампа. „Интерклима графика“ Врњачка Бања

Завичајни музеј – Замак културе Културног центра Врњачке Бање је током јуна и јула 1993, 1994. и 1995. г. у сарадњи са Општином Врњачке Бање Одељењем за урбанизам, Заводом за заштиту споменика културе Краљево, Републичким заводом за заштиту споменика културе из Београда и Архитектонским факултетом Београдског универзитета реализовао пројекат Градитељско наслеђе Врњачке Бање. Првобитно, пројекат је замишљен као петогодишњи и имао је за циљ да обради постојеће објекте грађене до 1941. г. Представник Републичког завода била је историчар уметности др Гордана Митровић, представник Регионалног завода била је саветник архитекта Споменка Милошевић, општинске службе Дирекције архитекта Данијела Младеновић и Завичајног музеја Јелена Боровић-Димић. Фотограф је био Аца Ђорђевић. Са Архитектонског факултета били су студенти четврте и пете године који су у оквиру школске праксе технички снимали објекте. Том приликом они су исцртали део објеката који су били доступни. Део материјала је остао на нивоу скице са мерама, део је био на паусу формирајући техничку документацију која је копирана за архиве Завода и Дирекције.

Како није било средстава да се настави, 1996. пројекат је прекинут. Део резултата из 1993. је приказан на изложби у Замку Белимарковић (Замку културе) у Врњачкој Бањи, постављеној поводом УРБО салона 1994.г. Споменка Милошевић и Гордана Митровић су публиковале текстове у Гласнику Друштва конзерватора 1994. Не задирући у стручну анализу сваког објекта, која би требало да буде део посебне студије историчара уметности и архитеката, ауторка књиге која је пред читаоцима је спровела истраживање за своју душу, посвећујући му све своје слободно време, покушавајући да осветли поред градитељског амбијента и слику духовне атмосфере и породичног живота Врњаца.

Књига „Једна кућа - једна прича - градитељско наслеђе Врњачке Бање“ представља резултат двадесетдвогодишњег истраживачког ентузијазма аутора и слика културно историјски развој Врњачке Бање сагледан кроз причу о градитељском наслеђу и породицама које су те грађевине подигле. Прича прати судбину и породица и објеката где год је то било могуће. Истраживање је обухватило скоро све објекте подигнуте у Врњачкој Бањи, од њеног оснивања до половине двадесетог века, а избор публиковане грађе прилагођен је расположивим средствима. После одобрења средстава од Министарства културе која су била недовољна за публиковање материјала у обиму и изгледу онако како је замишљено, материјал је редукован, промењен је обим, формат, врста штампе и тираж, са циљем да се публикује онолико колико се може. Остала је жеља да се и објекти, који због ограничених средстава нису ушли у ово издање, појаве у следећем, допуњеном.

Упознавање са територијом Врњачке Бање омогућено је одељком Модеран развој Врњаца, који даје краћи историјски преглед са причом о Врњцима у периоду од одласка Турака до почетка Другог светског рата.

Уводни део Градитељско наслеђе Врњачке Бање говори о успостављању урбане структуре Врњаца, изградњи објеката у Бањи, сагледаваних у етапама од десет до петнаест година, као и стилизовима градње. Књига је подељена у седам градитељских кругова, који се базирају на статусу и занимању оних који су подизали објекте у Врњцима. Ово стога што постоје објекти који својим архитектонским вредностима немају споменичку вредност, али се везују за личност која им надограђује ту вредност и богати њихов

идентитет. Такође омогућава да буду уочене бројне породичне везе које су се генерацијама умножавале. Ова груписања чине посебна поглавља, и то:

Војно чиновнички круг (генерали: Ј. Белимарковић, М.Магдаленић, М.Рашић, Ђ. Трифуновић, Д.Окановић, М.Антонијевић, И. Брашић, Љ.Перишић, официри, министри, начелници и други чиновници министарстава). Економски круг (економска елита Србије: др В. Ђорђевић, С.Теокаровић. Браћа К. и Н.З. Поповић, Д.Туркуловић, Ј.Сакиларидес, О. Јанковић, С. Обрадовић, Ј. Јанковић). Уметничко - научнички круг (књижевник Д.Ј.Илић, академици В.Чајкановић и Ј.Радонић, професори универзитета: Ђ.Ст.Јовановић, В.Митровић, В. Митровић, инжењери, грађевински техничари, професори гимназије, учитељи, новинари). Здравство (лекари и апотекари) (Фаркић, Милић, Живадиновић, Видаковић, Јовановић, Арновљевић, Недок, Гостушки, Радак, Радић, Рашковић, Стојадиновић, Албала, Ђорић, Петковић, Новаковић, Стојишић, Гмизовић). Трговци, занатлије, угоститељи из Трстеника, Крушевца, Краљево, са врњачке територије и околине. Свештенство (Хаџи Ј. Поповић, владика Ј.Нешковић, Ј.Поповић, патријарх Герман, архимандрит В.Гиздавић, протојереј Н. Трифуновић. Протопресвитери, ставрофори Д. Јанковић, М.Магазиновић, проте С. Петровић и М. Ржаничанин).

Институције, установе и удружења представљени су причом од најранијег удружења „Основателног фундаторског друштва кисело вруће воде у Врњцима“, које је 1868.г. основано са циљем да формира бању, па преко улагања државе у каптаже, објекте на извориштима и услужне објекте, Српске државне железнице, Удружења југословенских националних железничара и бродара, Жандармеријске команде, Кола српских сестара, до Друштва за промет странаца „Гоч“ и Врњачке привредне Банке.

Коришћени су подаци највећим делом из породичних архива у приватном власништву, али и из збирки разгледница врњачког музеја, Ист. музеја Србије, Завичајног музеја Јагодине, Ист. архива Шумадије у Крагујевцу, Ист. архива Крушеваца, Јеврејског музеја у Београду, Завода ЗЗСК Краљево, Нар. музеја Краљево и приватних колекција. За скоро сваки објекат постоје подаци: о градитељима, променама власника, о градњи, опис објекта, о значајним члановима породице, а илуструју их фотографије власника, фотографије породице, изглед објекта, интересантни детаљи.

Књига је драгоцено штиво за: историчаре, историчаре архитектуре, историчаре уметности,

социологе, истраживаче породичног живота у Србији (даје нове податке за угледне породице у Србији тог времена, као и за објекте који су највећим делом у статусу претходне заштите регулисане Законом о културним добрима; за туристичке раднике (даје интересантне приче о објектима смештајући их у културно-историјски контекст тог времена; за формирање личне карте Врњачке Бање (смешта је у центар интересовања интелектуалне елите од краја 19. до половине 20. в.; за породице које се на овај начин бар делом рехабилитују (од великог броја породица објекти су национализовани).

Мисија пројекта огледа се у идентификацији, проучавању, валоризацији и презентацији градитељског и културно-историјског наслеђа Врњачке Бање, као и у упознавању са српском елитом која је учествовала у изградњи Врњаца. Визија пројекта је да озбиљношћу третирања ове врсте грађе, да неопходни материјал за идентификациону карту Врњачке Бање и њено место у културној историји Србије. Оправданост пројекта заснива се на чињеници да је градитељско наслеђе Врњачке Бање слика српског градитељства друге пол. 19. и прве пол. 20.в. Сем спорадичних случајева, за већину објеката до сада се није знало ко су људи који су их подигли. Тек открићем њихових градитеља и власника открива се да су Врњци били стедиште српске елите. Посебну вредност представља отварање породичних архива. Обиле података из породичних докумената и фотографије које се по први пут стављају на увид стручној и широј јавности, дају живот овом месту, које су пре Другог светског рата звали „Југословенска Ница“.

На основу ГУП-а из 2006. г. описани градитељски објекти уживају разне категорије заштите, али упркос томе, нажалост, нестају. За већину њих није било приче која их контекстуализује стављајући их у одређено време и друштвене односе, што објектима даје додатну вредност. Многе од објеката подигле су важне културно-историјске личности Србије. Уз незнање о градитељима и грађевинама, лако се посеже за рушењем. На основу Закона о културним добрима на територији врњачког Генералног урбанистичког плана заштићени су: Дворац Белимарковић као споменик културе од велике вредности за Републику Србију и Чајкино брдо (Црквено брдо) као културно историјска просторна целина од великог значаја за Републику Србију, док су вила „Мила“, вила Авала“ и вила „Палас“ проглашене за културна добра. Можда ће ова књига допринети да још неки од објеката добије статус културног добра.

Јелена Боровић -Димић

ИЗ ИСТОРИЈЕ КУЛТУРЕ И АРХИТЕКТУРЕ

ЗАПИСИ ЈЕДНОГ ИСТРАЖИВАЧА (1994-2014.)

Аутор: Владимир Митровић, ист.ум.

Издавач: Музеј савремене уметности Војводине,
Нови Сад, 2016.

Рецензенти: др Дубравка Ђукановић,
др Александар Кековић

„...У свим текстовима, који чине рукопис будуће књиге *Из историје, културе и архитектуре - Записи једног истраживача 1994-2014* аутор Владимир Митровић се примарно бави архитектуром, ређе уметничким и другим дисциплинама везаним за архитектуру, а теме које непосредно истражује и према којима се критички односи произилазе из актуелних друштвених догађања. Иако су сви, у овом рукопису сабрани, текстови у време свог настанка били веома актуелни, лични, сензибилни одговор аутора на потицаје из окружења повезује их студиозни, научно-истраживачки приступ теми, који Митровићу представља основу да се, тумачећи свакодневне појаве, дубље бави архитектонском праксом, теоријом и историографијом. Управо ова спона представља чврст основ који оправдава потребу да се текстови, настали у периоду од две деценије, повежу и публикују у виду јединственог књижног рукописа. Пет великих поглавља у које су сродни текстови груписани представљају пет свеобухватних целина којима су на јасан и систематичан начин третиране све области архитектонско-уметничког стваралаштва.

Превасходно критичар архитектуре и архитектата садашњице, Митровић запажа и прецизно бележи промене у природи савремене архитектонске праксе тумачећи актуелне архитектонске обрасце, аутономне ауторске приступе и архитектонске реализације настале прошлог и почетком овог века. Посебну пажњу поклања и специфичним жанровима и темама, као што су индустријска архитектура, објекти трговачке или војне намене, станоградња или изградња објеката великих спратности. Сакрална архитектура заузима посебно место у фокусу интересовања Владимира Митровића, као и меморијална архитектура и урбанистичка проблематика настајања, интервенција, доградњи и разградњи урбаног ткива града.

Као актуелни тумач архитектонске стварности Митровић се бави и социјално-економским аспектима који представљају оквир и ограничење за потпуно слободно архитектонско

изражавање, институцијом архитектонског конкурса, али и значајем архитектонске публицистике и активног рада струковних организација и удружења на промоцији струке. Као педантан тумач свих појава везаних за тему којом се бави, Митровић у својим текстовима обрађује и поље ликовних и примењених уметности везаних за архитектонско стваралаштво, како кроз деловање самих архитектата, тако и кроз коришћење архитектонских дела као уметничких и дизајнерских мотива. Закључке о постојању одређених законитости, утицаја и појава у савременој архитектонској пракси аутор доноси са великом сигурношћу, с обзиром да својим истраживањима обухвата велики број непосредно проучаваних аутора и њихових објеката, али и знатно шири просторни и временски опсег проучаване појаве или теме...»

(Из рецензије др Дубравке Ђукановић, Нови Сад)

«...Храбро преузимајући на себе нимало захвалну улогу хроничара архитектуре и архитектонских дешавања, Владимир Митровић је већ две деценије доследно спроводи кроз разне медије, настојећи да стручним, али јасним језиком изнесе своје импресије о архитектури и архитектата. У протеклих двадесет година, аутор се у својим текстовима бавио архитектуром различитих намена (сакрална, војна, стамбена, индустријска, трговачка) износећи поред утврђених историских чињеница и свој лични став.

У временском опсегу који обухвата више од једног века, кроз различите теме и догађаје, аутор нас упознаје и са некадашњим проблемима архитектата, који, у бити, нису ништа другачији од оних којима се ми данас бавимо, којих, без оваквих ауторових забелешки, вероватно не бисмо ни били свесни...»

(Из рецензије др Александра Кековића, Ниш)

АРХИТЕКТУРА ПОДЗЕМЉА

Аутор: др арх. Мирјана Лукић
 Рецензије: проф. др Миодраг Ралевић,
 проф. др Љубиша Фолић,
 проф. др Предраг Ристић
 Издавач: Орион арт, Београд, 2016.

Књига Мирјане Лукић по први пут код нас проучава проблематику подземне архитектуре и урбанизма, теме која је била скоро потпуно непозната, што се може оценити као пионирски подухват.

Радећи на урбанистичком и архитектонском решењу подземне железничке станице „Вуков споменик“, прве наше велике подземне конструкције у Београду, Мирјана Лукић је истражила велико подручје подземне изградње и учествовала на Седмој светској конференцији на тему „Унутрашњи градови будућности“ у Монтреалу 1997.г., где је приказала и по први пут представила Југославију и Београд, и укључила и наше остварење у светске токове.

Књига се заснива на истраживању архитектуре подземља, од историјских примера архитектуре подземља, од египатских храмова, катакомби Рима и Париза, цистерни Византијског Цариграда, до савремених великих подземних градова у свету. Легенде и уметничке визије Подземља, од Дантеовог Пакла, Лабиринта, Дрвета живота, и Леонардовог ренесансног града, уткане су у симболе, психологију и духовни живот људи и цивилизацију данашњице.

Аспекти подземне архитектуре и урбанизма; Подземни саобраћај, Метрои, Тунели испод река и испод мора (тунел испод Ламанша), Подземна заштита, Земља као изолатор и регулатор топлоте у архитектури, Подземље као извор геотермалне енергије, Правни аспекти подземне изградње, Фактори сигурности у подземној изградњи и Развој савремених истраживања у савременом граду.

Приказан је развој савремених светских градова који су креирали архитектуру подземља: Париз, Лондон, Монтреал и градови Јапана. Архитектура подземља великих градова света је сложена уметност грађења структуре и конструкције.

Ефекат грађења у подземљу је вишенаменско коришћење земљишта и заштита у случају опасности. „Атомском добу одговара подземно доба“. Брзина комуникација без препрека штеди време, а земља, као изолатор штеди енергију. Површина Земље се ослобађа за фотосинтезу, стварање кисеоника, хране и енергије.

У градовима се стварају пешачки тргови, паркови и архитектура на површини. Архитектура подземља, доприноси еколошким циљевима, као и многобројне идеје визионара о будућим градовима, које се постепено остварују.

Књига анализира и уметничко доживљавање простора, као и основе правне регулативе, заштиту од опасности и уштеду енергије и времена у Подземљу.

Од савремених највећих светских градова, до нашег главног града, Београда и најзад до подземне изградње у идејама визионара. Београд је дат од римског периода па до данас, са прегледом изведених и планираних интервенција, у чему је ауторка дала свој несумњив практичан допринос, кроз план подземне железничке станице Вуков споменик и архитектонски део подземног објекта.

У њеном раду наталожило се искуство великих светских градова које је пратила, уочила је важне неопходне податке и детаље и остварила синтезу указавши на основне појаве у подземној изградњи у савременом граду, као и на њене позитивне ефекте на животну средину.

Мирјана Лукић

	<p align="center">ГЛАСНИК ИКС</p> <p align="center">Издавач: Инжењерска комора Србије, Кнеза Милоша 9, 11000 Београд.</p> <p align="center">Интегрални текст часописа се може погледати на сајту Коморе www.ingkomora.rs</p>
	<p align="center">ГЛАСНИК ИКС бр. 39, септембар 2016., (60 стране у боји)</p> <p>РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА: У току је још један одлучујући период за Инжењерску комору Србије (проф. др Милисав Дамњановић, председник ИКС) •ДАН КОМОРЕ И ДОБИТНИЦИ НАГРАДА: Свечано обележен дан Инжењерске коморе Србије (мр Милана Миловић, Ивана Пауновић)•НАГРАДА ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО: Проф. др Добривоје Тошковић, дипл. инж. арх. (Вера Бубоња) •ЗАКОНИ - ПРИМЕНА: Искуства у примени електронске обраде обједињене процедуре (Деа Лукић) •ИЗБОРИ У КОМОРИ: Расписани избори за чланове Скупштине Инжењерске коморе Србије четвртог сазива (Драгана Ђурић); Расписани избор за председнике подсекција матичне секције пројектаната и извођача радова (Слободанка Симић)•ИНТЕРВЈУ: Проф. др Драгослав Шумарац, дипл. грађ. инж. •ИЗБОРИ У КОМОРИ: Резултати одржаних избора за регионалне одборе•СУФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТАТА: Матична секција урбаниста суфинансира 5 пројеката (Ивана Лазин); Матичне секције пројектаната и извођача радова суфинансирале 24 активности у 2016. години (Слободанка Симић, Гордана Баштовановић)•ЗНАМЕНИТЕ ЛИЧНОСТИ: Јелисавета Начић – пионир српске женске архитектуре (Драган М. Милошевић)•СТРУЧНИ ИСПИТИ: Резултати јунског и припреме за септембарски испитни рок (Драгана Ђурић) •ЛИЦЕНЦЕ: Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре дало је сагласност на одлуку о изменама и допунама одлуке о врстама лиценци које издаје Инжењерска комора Србије (Слободанка Симић) •МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ КОМОРЕ: Одржане 53. и 54. седница Извршног одбора Европског савета инжењерских комора (European council engineering chambers – ECES) и састанак партнера на стр пројекту – заједничкој образовној платформи инжењера (Ивана Магделинић, Бранко Марковић) •БЕЛЕЖИМО: Учешће Коморе на конференцији САНУ (Ивана Магделинић); Централни регистар планских докумената оступан корисницима; Подаци о инвеститорима са великом лиценцом на једном месту•СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМОРЕ: Из рада регионалних центара (мр Милана Маловић) •ВЕСТИ•РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТРИ КОМОРЕ: Из рада регионалних центара (Вера Бубоња) •У СУСРЕТ ЕУ: Нови ЕУ стандард подстиче веће коришћење дизела из обновљивих извора (доц. др Радослав Д. Мићић) • ИЗ УГЛА ИНЖЕЊЕРА: Извор живота на Букуљи (Олга Милосављевић) •САЈАМСКЕ АКТИВНОСТИ КОМОРЕ: Наступ Инжењерске коморе Србије на 17. Међународном сајму иновација, кооперација и предузетништва „INOSOOP 2016“ (Љиљана Грујић) • СТРУЧНИ ПРИЛОЗИ ЧЛАНОВА КОМОРЕ: Еврокодови у домаћем грађевинарству (доц. др Даница Грујић); Подлоге у урбанистичком планирању – примери из праксе (Снежана Павловић) • IN MEMORIAM: Проф. др Мирко Аћић, дипл. грађ. инж. (1938 – 2016); Мр Милован Главоњић, дипл. инж. ел. (1955 – 2016.) •ЈУБИЛЕЈИ: Јубилеј часописа – ЕКО КУЋА магазин прославио јубилеј – 5 година редовног издавања (мр Милана Миловић) •АФОРИЗМИ – АУТОРСКЕ ПРИЧЕ: Веско Лобачевски (Владимир Пешић, дипл. инж. Грађ.)</p>
	<p align="center">ГЛАСНИК ИКС бр. 40, јануар 2017., (52 стране у боји)</p> <p>РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА КОМОРЕ: у 2017. годину са новим скупштинским саставом ИКС (проф. др Милисав Дамњановић, председник ИКС) •СКУПШТИНА: Одржана Прва (конститутивна) седница Скупштине ИКС (мр Милана Миловић); Избори за чланове Скупштине Инжењерске коморе Србије (Ана Ждеро)•ИЗБОРИ: Изабрани нови председници подсекција – Завршени избори за председнике подсекција у Матичној секцији пројектаната и матичној секцији извођача радова (Слободанка Симић); Поновљени избори за чланове регионалних одбора подсекција у Матичној секцији пројектаната и Матичној секцији извођача радова (Слободанка Симић) •САСТАНАК У КОМОРИ: Потписан протокол са састанка представника Министарства одбране Републике Србије и представника Инжењерске коморе Србије (Наталија Стојановић)•МЕЂУНАРОДНЕ АКТИВНОСТИ КОМОРЕ: European Council of Civil Engineers ECCE – Европско удружење грађевинских инжењера (Ранка Јовановић, дипл. грађ. инж.); Одржане 55. седница Извршног одбора Европског савета инжењерских комора и 13. седница Генералне скупштине Европског савета инжењерских комора (European Council of Engineering chambers – ECCE) од 14. до 15. октобра 2016. године, у Будимпешти (Ивана Магделинић)•СТРУЧНИ ИСПИТИ: Резултати одржаних стручних испита у новембарском испитном року (Драгана Ђурић, дипл. прав.)•СТРУЧНИ РАД: Статистички значај јаких киша које су проузроковале поплаве у југозападној Србији у новембру 2016. године (проф. др Стеван Прохаска, дипл. грађ. инж., Недељко Тодоровић, дипл. мет., Драган Ђукић, дипл. мет.)•СТРУЧНИ СКУП: Дани инжењера Србије 2016 (Вера Бубоња, Гордана Баштовановић)•ЈУБИЛЕЈИ: Обележено 170 година високошколске наставе у области архитектуре у Србији (мр Тихомир Обрадовић, дипл. инж. арх.)•СТРУЧНИ СКУП: Сусрети просторних планера Србије – 2016 (Ивана Лазин); FORUM URBANUM – Сајам урбанизма (др Наташа Даниловић-Христић, дипл. инж. арх., Ивана Лазин)•СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМОРЕ: Стручно усавршавање по Националном програму обуке (мр Малина Миловић); Европски програм обуке (Бранко Марковић) •САЈАМ: Комора је у 2016. години учествовала на 12. Међународном сајму енергетике (Вера Бубоња)•РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТРИ: Из рада регионалних центара (Вера Бубоња)•МОНОГРАФИЈА: Обликовање простора професора и архитекте Димитрија Мите Младеновића (мр Тихомир Обрадовић)•IN MEMORIAM: Др сц. Слободан Лазаревић, дипл. инж. електр. (1942 – 2016).</p>
	<p align="center">АРХИТЕКТУРА</p> <p align="center">Издавач: Клуб архитеката, Нехруова 214, 11070 Нови Београд, E-mail: asa@sbb.rs</p> <p align="center">Архитектура бр. 195, мај-јуни 2016.г. (28 страна, црно-бело, четири стране /корице/ у боји)</p> <ul style="list-style-type: none"> • УВОДНИК: А. Маркуш: Град; Марко Беркеш, Милош Станковић: Блок 18 у Новом Београду (Једно од победничких решења на недавном конкурс); Бранко Пламенац: Хотел Ас као Титаник; Миријана Лукић: Одлазак Захе Хадид; Антоније Антић: Шта би било... кад би било; АСА: Статус архитекте самосталног уметника • PARKITEKTURA: Драгана Ромић-Вино: Улица Галарате; Марта Јовић: Astana EXPO Future Energy; Миријана Трошић: „Нетакнута“ природа ...или нешто најближе томе представљају архитектонска дела са озелењеним крововима; АСА: Лексикон српских архитеката XIX до XXI века; Марио Јобст (прва монографија у издању Музја АСА; Милица Вујошевић: Путнички терминали (Атријумски тип у архитектури комерцијалних објеката /11/); Дарко Веселиновић: Последња „Кућа зlobe“ у Мадриду; Михаило Чанак: Аутомонографија; Документи.

Архитектура бр.196, јули-август 2016.г. (28 страна, црно-бело, четири стране /корице/ у боји)

Конкурс за реконструкцију зграде Позоришта лутака „Пинокио“ у Новом Београду – извештај жирија (Извештај конкурса: Ђорђе Николић, диа); Андрија Маркуш: Старо у Пекингу ново у Будви (Да ли је харизма Бране Митровића заснована на плагијатима?); Александра Максимовић, Горан Макса Максимовић: Нов градска позорница (Награда на конкурс за реконструкцију Луткарског позоришта „Пинокио“ у Новом Београду); Ђорђе Николић: Уместо закључка (ЈОБСТ – прва књига у издању Музеја АСА); Отворено писмо г. Марију Јобсту (уз монографију ЈОБСТ, забележила Драгица Јаковљевић маја 2016. године); Мирјана Лукић: Одлазак Реље Костића једног од најплоднијих српских архитеката; Антонија Антић: Соцреализам; Прва монографија у издању Музеја АСА. Марио Јобст; Нови материјали – ФИБРАН енергетски штит; Младен Богичевић: Зелена градња у вакууму; Мирјана Трошић: Antinori Winery / Archea Associati; Иван Филиповић: Лично искуство – студије архитектуре у Јапану; Милица Вујошевић: Структуралне асаде и сенила (Атријумски тип у архитектури комерцијалних објеката /12/); Горан Половина: Обновљени класицизам у међуратној архитектури Београда; Михаило Чанак: Аутомонографија; Документи.

Архитектура бр.197, септембар-октобар 2016.г. (28 страна, црно-бело, четири стране /корице/ у боји)

Зоран Маневић: Уметност у архитектури; Андрија Маркуш: Капела у Старој Пазови (за ужи избор најзначајнијих дела српске архитектуре); Иван Филиповић, Драган Антонијевић, Слободан Малдини, Александра Вујовић: Нова градска позорница (2) (конкурс за реконструкцију луткарског позоришта „Пинокио“ у Новом Београду); Ђорђе Николић: Већ виђено – критички регионализам као одговор на утопију модерне; Добривоје Боб Влајић: Највећа чуда света (писмо из Дубаија); Друга монографија у издању музеја АСА: Александар Радојевић; др арх. Ирина Владимировна Топчиј: Непрофесионални учесници архитектонске делатности; Бојана Станковић: Типологија стамбених зграда; Михаило Чанак: Аутомонографија; Документи: Иван Антић: порекло.

Архитектура бр.198, новембар-децембар 2016.г. (28 страна, црно-бело, четири стране /корице/ у боји)

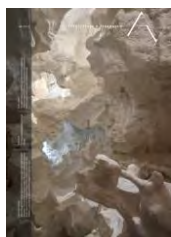
Зоран Маневић: Плагијат у архитектури; Слободан Малдини: Плагијат (шта добијамо великим државним конкурсима?); Зоран Чемерић: Празне галерије – изложбе (Да ли је дошло време да преиспитамо систем јавних излагања; више разноврсних садржаја, краћи термини; Иван Богдановић, Ивана Дамјановић, Слађана Николић: Нова градска позорница (2) (конкурс за реконструкцију луткарског позоришта „Пинокио“ у Новом Београду); Андрија Маркуш: Оро-коло – доњи ред народ, горњи зна се; Милан Радоњић: Српска архитектура;

Милица Вујошевић: Атријум у болницама (Атријумски тип у архитектури комерцијалних објеката /13/); Антоније Антић: Сећање; Дарко Веселиновић: Најружнија зграда на свету (анализа једног неуспеха); АСА: АСА основала канцеларију за заштиту ауторских права; Мирјана Трошић: Регата Н.О.; Редакција: Промоција књиге „Архитектура подземља“ Мирјане Лукић; Друга монографија у издању музеја АСА: Александар Радојевић; Михаило Чанак: Аутомонографија; Документи: Иван Антић: школовање.

АРХИТЕКТУРА И УРБАНИЗАМ

Издавач: Институт за архитектуру и урбанизам Србије,
Булевар краља Александра 73/II, 11000 Београд, тел. 011/3370-091 Е-mail:
mp@iaus.ac.rs
Интегрални текст часописа се може погледати на сајту www.iaus.ac.rs

Архитектура и Урбанизам бр. 43, децембар 2016. г. (90 страна, у боји):

УВОДНИК: Мила Пуцар • НАУЧНИ РАДОВИ: Јелена Тепавчевић, Ивана Блешић, Милан Брадић, Милан Ивнов, Видоје Стефановић: Важност локације и ентеријера градских хотела као елемената задовољства гостију (оригиналан научни рад); Злата Вуксановић-Мацура: Стамбена архитектура Ђорђа Павловића Ковалевског у Београду (оригиналан научни рад); Сања Симеунчевић-Радуловић, Александра Ступар: Улога креативног кластера Савамата у репозиционирању Београда у глобалним хијерархијама; Иван Симић, Владимир Михајлов: Просторно-морфолошки потенцијали развоја мањих насеља у Војводини према концепту „Зеленог“ града; Ђорђе Алфировић, Сања Симоновић-Алфировић: Отворени план у стамбеној архитектури: Порекло, развој и приступ просторном интегрисању / Open-plan in Housing Architecture: Origin, Delopment and design Approaches for Spetial Integration (прегледни рад); Владислава Ристић, Марија Максин, Јелена Басарић: Улога зонирања у стратешком планирању заштићених подручја у Србији: Пример Националног парка Шар-планина (прегледнира); Данијела Савкић: Ко и на који начин одлучује ограду: Церемонијално деловање у токовима одлучивања о локалном и просторном развоју (прегледни рад) • ДОГАЂАЈИ: Дијана Милашиновић-Марић: Бијенале у Венецији „Извештавање са фронта“ (15. интернационални бијенале архитектуре 2016. Венеција) • НОВЕ КЊИГЕ: Просторни, еколошки, енергетски и друштвени аспекти развоја насеља и климатске промене / Мила Пуцар, Марина Ненковић-Ризнић (приказ књиге: Бранка Димитријевић); Urban and rural environment and urbanization developing countries / Dobrivoje Tošković (приказ књиге: Славка Зековић / Book Review: Slavka Zeković); Експресионизам у српској архитектури / Ђорђе Алфировић (приказ књиге: Дијана Милашиновић-Марић).

Арх. Хранислав Анђелковић

МИРЈАНА ЗДРАВКОВИЋ

(Ниш, 1935. – Ниш, 2016.)

Наша драга колегиница, архитекта Мирјана Здравковић (девојачко Пешић), после дуже болести, преминула је у Нишу, 28.8.2016. године.

Рођена је 8.5.1935. године у Нишу, где је завршила основну и средњу техничку

школу. Архитектонски факултет је завршила у Београду (1954-1960.). Као стипендиста, одмах се запослила у пројектантском бироу „Нишпројект“ (1960.), где је радила до одласка у инвалидску пензију (1983.). Била је шеф групе и члан Управног одбора бироа. Радила је хонорарно у Средњој техничкој школи у Нишу на предмету Грађевинске конструкције. Добитник је више награда за пројекте стамбених зграда, школа и друштвених установа. Урадила је око 50 пројеката, углавном реализованих.

Стамбене зграде: стамбена зграда „Швајцарија“ у Душановој улици (I награда на конкурс), стамбена зграда „Бубањ“, Блок 28 на Новом Београду са самоуслугом и подземном гаражом, насеље Кијево - Кнежевац у Београду, стамбени комплекс „Топличина“ у Нишу (I награда на конкурс).

Здравствени објекти: здравствена станица конфекције "Први мај" у Пироту, здравствена станица конфекције "Напредак" у Ђаковици, здравствени објекат у Сијаринској Бањи (I награда), медицински центар у Бору (I награда) и др.

Индустријски објекти: топлана „Југ“ у Нишу, фабрика ЕИ у Ђаковици, фабрика и хладњача „Дервин“ у Књажевцу, фабрика текстилних машина и фабрика металне браварије „Будућност“ у Белој Паланци, фабрике електроmedicine, штампаних кола и штампаних плоча ЕИ у Нишу, фабрика конфекције "Први мај" у Пироту, фабрика боја и лакова „Поморавље“ у Нишу, конфекција „Украш“ у Смедереву, хала фабрике женске обуће „Леда“ у Књажевцу, фабрика црепа „Пеле Кула“ у Нишу, ресторан ЕИ (10.000 obroka, коаутор) и фабрике гуме „Тигар“, у Пироту и др.

Административне зграде и домови културе: Рачунски центар ЕИ у Нишу (II део), Дом ЈНА и Дом културе у Пироту (септембарска награда града Пирота, члан тима) и др.

Дечије установе: дечија установа на Бул. Лењина у Нишу, дечије установе „Чаир“ и „Боре Прице“ у Нишу (са арх. Д. Лазић), дечија обданишта у Нишу, Куманову, Ђаковици, Власотинцу, Јагодини... и др.

Факултети и школе: основне школе „Коле Рашић“ и „Бранко Миљковић“ у Нишу, основне школе у Пироту, Ђаковици, Сврљигу..., Школски центар у Прешеву, физкултурне сале у више школа и др.

Миру сам упознао крајем педесетих година на студијама архитектуре у Београду (када сам био на другој години она је завршавала студије). Касније смо се повремено виђали у случајним сусретима. Увек је била љубазна, тиха, ненаметљива. Нисам ближе познавао њене стручне и радне способности. Нисам знао да се иза тихе и скромне особе крије велики радник. Тек пре неколико година смо се ближе упознали. Прикупљајући биографске податке о нишким архитектама, замолио сам је да ми помогне својом документацијом и сећањима. Тако сам дошао и до горе наведеног импозантног списка њених пројеката и изведених објеката. За 23 године рада посејала је по целој Србији велики број архитектонских објеката, који ће јој обезбедити у нашој струци трајно сећање.

Стамбена зграда на Булевару Лењина

Стамбена зграда у Пироту

 Stambena zgrada — Pirot

Стамбено насеље у Нишу

 Stambeno naselje — Niš

Управна зграда "Први мај" у Пироту

 Upravna zgrada — »1. MAJ« — Pirot

Рачунски центар ЕИ у Нишу

 Računski centar EI — Niš

Дом културе у Пироту

 Dom kulture — Pirot

Дечија установа у Нишу

 Dečja ustanova — Niš

Фабрика ЕИ у Ђаковици

 Fabrika EI ĐAKOVICA

Фабрика "Будућност" у Белој Паланци

 Fabrika »BUDUĆNOST« — Bela Palanka

Миодраг Даја Анђелковић

АЛЕКСАНДАР БЛАТНИК, арх. (1944. Зајечар – 2016. Ниш)

Праћен недоумицом, стојим пред вама са тешким и тужним задатком, да о мом и вашем другу кажем коју реч у прошлом времену, и да тиме потврдим тешку и дефинитивну истину да нас је, у ноћи између среде и четвртка, напустио наш друг Александар Блатник. Невичан писању фунерерних текстова, молим вас да ми не замерите помањкање методике у казивању, будући да и после саопштене вести о тужном догађају, ја нисам сагласан са том истином. Ја, наиме, упркос истини, настављам дијалог са Ацом, унапред се радујући вести коју сам од њега чуо да ће идућег пролећа бити свечано произведен у витеза Републике Чарапаније. Поред те вести, сочно ми је препричао сиже карикатура које је ове године приложио за омиљени му турнир „Пјер 2016.“ Узгред, поменуо је са претеривањем и своју мачку метеоропата, која је и њему пренела депресију тмурног јесењег поподнева. Тога дана, у понедељак 17. октобра, када смо се задњи пут срели, био је, додуше благо, депресиван, али довољно бодар да смо се читав сат времена, уобичајено као и до тада, шалили на плочнику Ацијине улице.

Када сам, пак, у четвртак ујутру чуо непријатну вест, по обичају који прати те тренутке шока, пркосно сам опонирао: «Немогуће, зар баш Аца!?». Уз бројна телефонирања заједничким пријатељима и проверивши истинитост вести, себе сам ирационално утешио да се Аца Блатник само прикључио онима о којима се нежно старао: пуковнику Николају Рајевском, пустињожитељу Св. оцу Прохору, команданту планине Козјак и Великом Жупану Немањи.

Као другови који су цео радни век провели заједно у Заводу за заштиту споменика културе Ниш, без узајамно размењене ружне речи, дакле као пријатељи, најрадије смо се сећали Адровца, где смо обнављали капелу Рајевског, затим радове у манастиру Прохор Пчињски, а нарочито радове на катедралној Немањиној цркви Св. Николе у Куршумлији. Ту је Аца Блатник стасао у зрелог стараоца о споменицима културе, и то поред Баће Вуловића, Мирјане Ђоровић, Милке Чанак Медић, а и дружећи се са њему и мени веома драгим људима: чика-Младеном Милановићем, Сретенком Јовићем и Вукадином Лукићем. Та имена Аци и мени значила су много више од куртоазног помињања, јер су покретала неке

А. Блатник у свом атељеу (фото: З.Чемерић, 2014.)

заједничке успомене и додатне разговоре о њима, кад год би се нас двојица срели.

Некако баш у Куршумлији, Аца је почео да црта карикатуре, вероватно не слутећи да ће га то временом трајно идентификовати у граду у коме је најдуже живео – у Нишу. Из родног Зајечара у једној врећи донео је све зајечарске берегине и њихове скаске на челу са легендарним Бором Јаретом. Друга група тих берегина отишла је нешто раније у Београд са Зораном Радмиловићем, да се друже са Мрожековим и Гомбровичевим јунацима, као и лично са краљем Ибијем.

Из сваког града или села у коме је радио, Аца би са собом повео неког свог Дон Кихота: из Прокупља првоборца Младонемчета, из Зајечара Бору Јарета, што ће му временом донети заслужену славу најбољег градског козера, пријатељима приватну Шехерезаду, а граду Нишу омиљеног суграђанина, чак и онима који га нису лично познавали.

Цео град искрено жали и оплакује свог омиљеног суграђанина Александра Блатника. Ја сам имао личну привилегију да сам га, као његова мајка Ружа, звао Лале. Са тим Лалетом Блатником често сам се сећао чеченског Цигита, Толстојевог Хаџи-Мурата, који је радо користио пословицу „да је добро да конопац буде дуг а говор кратак“, па ја овде завршавам, уз болно и искрено саучешће супрузи Мири, сину Ивану, рођацима и бројним пријатељима, са жељом да му земља буде лака а слава вечна.

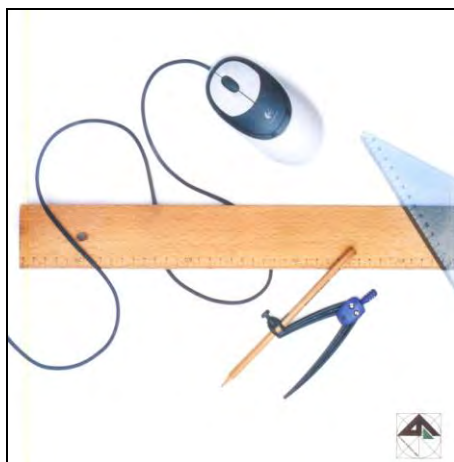
Инж. арх. Александар Блатник

Архитекта, карикатуриста, сликар графичар, дизајнер и писац. Рођен у Зајечару 1.10.1944., живео и радио у Нишу, од 1972. до пензије 2009.г. у Заводу за заштиту споменика културе Ниш. Члан је УЛУПУДС-а (сликарско-графичка секција) са звањем *истакнути уметник*.

Као карикатуриста, сликар и дизајнер имао преко 400 групних изложби у земљи и иностранству и преко 30 самосталних изложби (престижне галерије: *Цвијета Зузорић, кућа Буре Јакишића, Међународни press-центар, Citroen* Београд, ГСЛУ Ниш). Цртао за све листове у земљи (*Јеж, Политика, Борба, Вечерње новости, НИН...*) и иностранству (*Serbian Mirror, Eclat de rire, 100 Blagues, Ta Nea, Elefterotipia, Stršel, Osten...*), као и за неколико ТВ кућа. Проглашен за најбољег илустратора 1996. (*Квадрат*).

Добитник је годишње Октобарске награде града Ниша за рад у култури, Годишње награде Заједнице за културу (три пута) и Годишње награде ГО Медијана. Добитник је једне златне, две сребрне и две бронзане награде *Пјер*, као и преко 80 награда за карикатуру у земљи и иностранству (Београд, Атина, Сућава, Маростика, Софија, Истамбул, Толентино, Париз, Скопље, Солун...) Крагујевац, Крушевац, Шабац...). Проглашен је за једног од десет најбољих карикатуриста у свету.

Добитник је награда новинара Турске, Грчке и Кубе, Награда УЛУПУДС-а: две републичке, три регионалне и за животно дело, годишње Награде Ротари клуба, награде *Сребрног змаја* – Пољска, за сценарио анимираног филма *Циркус* аутора Дарка Марковића у продукцији *Вардар-филма* из Скопља, награда за сликарство *Златно перо Београда, Филип Морис*, учесник сликарских колонија Сићево, Вучје, Топоница, Гамзиград, Филип Морис.

Награду *Класово мајсторско перо* добио је 2015.г. Био је члан жирија интернационалних салона карикатуре: Скопље, Сућава, Хаифа.

Објавио је књиге карикатура: *Balkan-can, Neto Nato, Goolala, Belle amie c'est la vie, Belle amie TV bre, Cartoon Blatnik, Knjiga u srcu pamet u glavi, O Blatniku Blatnik, Blatnik, Tetrapak za lude krave, Golub mira* (издавачи: Вечерње новости, Просвета, Зограф, Пунта...). Илустровао је више књига и аутор је преко 150 плаката (Филмски сусрети у Нишу, Дани Зорана Радмилковића у Зајечару, Салон урбанизма, Сајам књига, Џез фестивал у Нишу...). Цртао је карикатуре за нишке Народне новине више од 20 година. Објављивао је приче у многим листовима и аутор је збирке од 46 прича *Краљевица*.

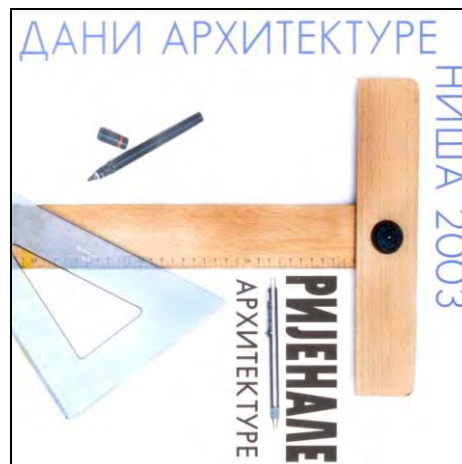
У Заводу за заштиту споменика културе Ниш радио је конзерваторске послове на објектима:

- Манастир Поганово са црквом посвећеном Св. Јовану Богослову
- Латинска црква (Југ Богданова) -Прокупље
- Црква Успења Богородице у Бањи Јошаници
- Црква у Божици, општина Сурдулица
- Црква посвећена Св. Петки у Станичењу
- Пиротска тврђава – Момчилов град
- Манастир Ајдановац са црквом Св. Ђорђа
- Манастир Темска са црквом посвећеном Св. Ђорђу
- Црква Св. Николе Куршумлији
- Црква Св. Тројице у Горњем Адровцу као и на низу објеката у Зајечару, Сокобањи, Књажевцу и Пироту.

(подаци преузети из:

- Александар Блатник, *Монографија*, Пунта, Ниш, 2010.
- Архива Завода за заштиту спом. културе Ниш
- интернет

Идејно решење насловне стране каталога Тријенала архитектуре Ниша 2003.

Насловна страна каталога 12. Салона урбанизма

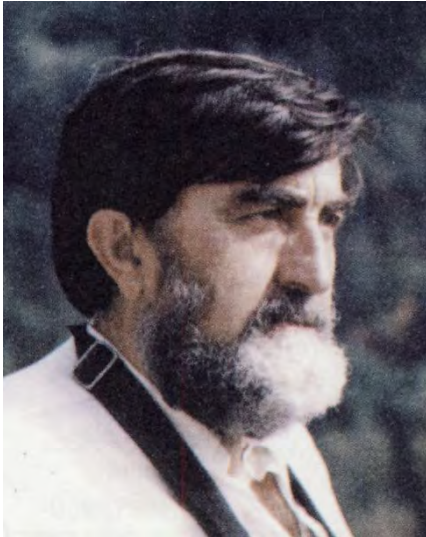
Награђена карикатура „Златни Пјер“, 2013.г.

Арх. Хранислав Анђелковић

СТАНИША СТАНКОВИЋ - МАКИ

(Предејане, 1937. – Ниш, 2017.)

Наш колега, архитекта Станиша Станковић „Маки“, једна изузетна, поливалентна личност, од 30. јануара 2017. године, није више међу нама. Рођен је 26. јуна 1937. године у Предејану. Основну

школу и гимназију је завршио у Нишу (1957.г.) а Архитектонски факултет у Београду (1963.г.). Годину дана по дипломирању (1964.г.) одлази у Данску и Немачку, где у Хамбургу завршава специјализацију Архитектуре медицинских објеката, а потом четири године ради у Хановеру, у бироу за системско планирање универзитета у Немачкој. Завршио је и специјализацију Пројектовање аеродрома у Хагу, у Холандији. Био је члан Светске асоцијације авио-саобраћаја у Монреалу. Године 1969. Медицински факултет у Нишу ангажује га као консултанта у планирању и изградњи Клиничког центра у Нишу. Од 1970. г. ради у Дизелдорфу, Ахену, Бохуму...

После краћег боравка у Нишу (1980-81.г.) враћа се у Немачку да би се, 1990. г., коначно вратио у Ниш. Кратко време ради на Грађевинско-архитектонском факултету у Нишу, а затим у свом бироу за пројектовање. Пензионисан је 2007. године. Говорио је немачки, руски и енглески, а служио се шпанским и холандским језиком. Много је путовао – обишао је скоро цео свет (сем Аустралије). На тим путовањима бележио је фотоапаратом, сликарском четкицом и речју све што га је интересовало, а све га је интересовало.

Архитектонска делатност: пројекат Института за патологију и Института за нефрологију и хемодијализу у Нишу; пројекат производне хале фирме „Precision“ у Чачку; пројекат Медицинске академије у Хановеру; пројекат Системског планирања универзитета у Есену, Бохуму, Падербону, Вуперталу и Зигену (као члан немачког тима); пројекат урбанистичког

комплекса Кверенбург; пројекат цркве у Бохуму (награда СР Немачке за најбоље изведен објекат); пројекат друге фазе изградње Новог аеродрома у Диселдорфу (пројектант и извођач); пројекат (главни пројектант) комплекса Новог аеродрома Novi Taif (дворца краља Саудијске Арабије, Каледа), проширења Новог аеродрома Changi у Сингапуру и аеродрома у Цакрти.

Сликаство (посебно је гајио цртеж) и публицистика заузимају значајно место у његовој делатности. Учествовао је на многим изложбама слика, графика, дизајна и фотографија, код нас и у свету. За бројна предавања о културама народа у Данској, Холандији, Немачкој и Швајцарској, добитник је златне Плакете Уједињених нација. Са својих путовања објавио је многе путописе обogaћене изванредним цртежима.

На књижевном подручју је такође постигао завидан успех. У задњих 20 година је у свету познат као песник хаику-поезије. Добитник је Прве светске награде за хаику-поезију у Токију (1995.г.). Своје разноврсно књижевно стваралаштво (песме, приче, путописне и радио репортаже, приказе књига и др. представљао је у листовима и часописима: Народне новине, Гледишта, Глас омладине, Градина, Младост, Политика, Борба, Освиг, Архитект... Био је сарадник многих часописа широм света, посебно у Јапану, оснивач и први директор Хаику новина у Нишу, организатор Првог светског фестивала хаику-поезије (Ниш, 1996.г.), председник Српско-јапанског друштва, члан Удружења књижевника Србије и Удружења књижевника Србије из дијаспоре. Издао је више збирки песама: „Сунце излази“, Ниш, 1969. (на српском, енглеском, немачком и грчком језику); „Светлост траје“, љубавна поезија, Прокупље, 2006. (на српском, енглеском, француском и шпанском језику); „Река тече“, хаику песме, Ниш, 2008. (на 20 језика). Приредио је избор песама Бранка Миљковића са освртом на његово дело и значај у нашој књижевности „Цвет између пепела и мириса“ (на српском и француском језику), Ниш, 2003.

Моје дружење са Макијем почиње средином далеких педесетих година – кроз гимназију, извиђачку организацију и, касније, студије архитектуре у Београду. У гимназијским данима је Маки показивао своја разноврсна интересовања и таленте. Као извиђач учествовао је у многим извиђачким активностима, посебно онима које су захтевале завидну пешачку кондицију (као марш кроз Босну - Трагом прве пролетерске бригаде – 600 километара за 30 дана).

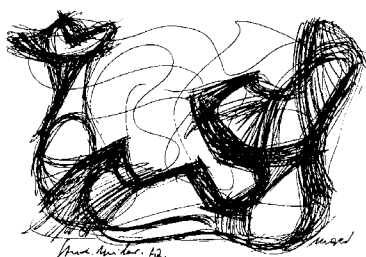
Бавио се и спортом – атлетиком (трчањем) и играњем рукомета. Евидентни су били његов сликарски (посебно цртачки) и књижевни таленат. На студијама архитектуре се показује да је и за овај позив посебно обдарен.

Финансијске могућности, које му је пружио рад у иностранству, отвориле су му пут за остварење снова – пропутovati цео свет. Импозантна су његова путовања – од Амазоније (посета забаченим племенима домородаца) до Вијетнама (преко 170.000 миља авионом и 36.000 миља бродом); сусрети са знаменитим и значајним личностима – од Индире Ганди, преко Сукарна, Сиримаво Бандаранаике до Ричарда Никсона. Камера и фотоапарат су му били нераздвојни пратиоци – око 1.000.000 фотографија. Са тих путовања написао је више изванредних репортажа илустрованих колажима цртежа речитијим од самог текста.

Задњих двадесетак година, заједно са сестром Србијанком, бави се, са завидним успехом, писањем хаику- песама. За песму „Река тече“ добија светско признање. Уз велико ангажовање успео је да изда више збирки песама са паралелним преводима на више страних језика (збирку песама „Река тече“, чак на 20 језика, што је својеврстан подвиг). Све своје публикације илустровао је својим префињеним цртежима. Релативно скоро сам сазнао за још једну његову активност: организација концерата у Нишу.

О његовим архитектонским делима нисам од њега могао много да сазнам. По његовом објашњењу, радио је доста војних објеката који су потпадали под војну тајну. Тек недавно је забрана тајности скинута. Нажалост, нисам могао да дођем до ликовних презентација његових пројеката, које би Макијеву пројектантску делатност овде представиле много боље од сувопарног набрајања објеката. Имао сам прилике да видим фотографију – дворца краља Саудијске Арабије (Макијев пројекат). Импозантан објекат – дворца који има сопствени аеродром.

Нисам познавао никог сличног Макију. Био је јединствен и непоновљив. Такав ће нам остати у трајном сећању.

НОВИЦА ДИМИТРИЈЕВИЋ

(Приштина, 1926., - Ниш, 2017.)

Дипломирао је на Архитектонском факултету у Београду 1954.г. код проф. Николе Добровића на предмету Урбанизам. Радио је у Скопљу у предузећу „Гранит“ од 1954-1964.г. на пројектовању и извођењу (породична кућа Н.Додеског, стамбена зграда Универзитета, са проф. Анцелом, и др.).

Прелази у Призрен 1964.г.; као пројектант ради у пројектном бироу „Шар“ а као предавач у Средњотехничкој школи, до 1966.г. (типови индивидуалних породичних кућа у Призрену, са проф. Станком Мандићем, колективна стамбена зграда П+4 за шумско газдинство „Коритник“).

У Ниш долази 1966.г., на радно место пројектанта у Пројектном бироу „Грађевинар“, где се одвијао највећи део његове стручне делатности. У овом периоду, као први пројектанат са овлашћењем, радио је пројекте објеката:

- Стамбена зграде П+10 на Тргу радничких савета, П+18 на Синђелићевом тргу, 1966.
- Солитери у Рудничкој ул. П+14, 1967-68.
- Солитер П+18 на Тргу рад. савета, 1968-69.
- Објект занатског погона 1969.
- Солитери у Зетској ул. П+14 (1. награда на конкурс), 1970.
- Стамбене зграде П+10 на Булевару Немањића
- Војна стамбена зграда код Саборне цркве у Нишу (откуп на конкурс)
- Основна школа „14 октобар“
- Стамбене зграде променљиве спратности у ул. Бањски пут, 1967.
- Фабрика дрвне индустрије у Прокупљу.

У једном периоду (до пензије 1988.г.) је радио у служби развоја ГП „Грађевинар“, на примени Жежељевог префабрикованог система (ИМС).

Стамбени низ П+18 на Тргу „14. Октобар“, пројект

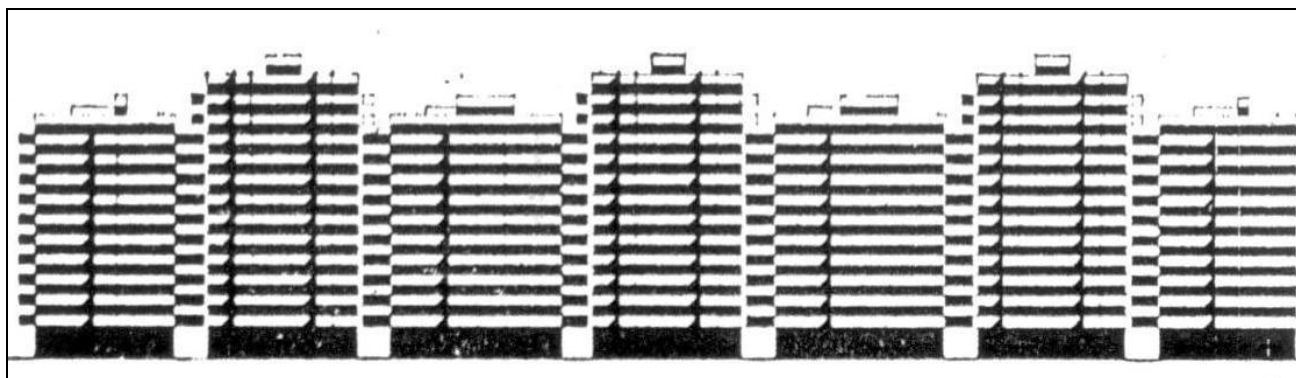
Бавио се и спортом, био је у фудбалском тиму „Пролетера“ са Косова, који је 1947.г. стигао до завршних такмичења за Куп Југославије. Редовно је пратио стручну периодику и литературу. Био је члан Друштва архитеката Ниша је од 2000.г.

Стамбена зграда П+10, Трг рад. савета, 1966.

Стамбени објекти, ул. Зетска у Нишу, основа типског спрата, пројект, 1970.

Стамбени објекти, ул. Зетска у Нишу, источна фасада, пројект, 1970.

ГОРАН ШВАБИЋ

(1947. Београд – 2017. Ниш)

ОДЛАЗАК МАЈСТОРА
ФОТОГРАФИЈЕ

У понедељак, 2. јануара тек пристигле нове године, заувек нас је напустио наш велики друг, непоновљиви аналитичар уметности, врсни фотограф, архитекта Горан Швабић.

Швабић је загонетном магијом амалгамисао све своје другове и другарице и њихово дружење преводио у братство Горанових пријатеља. На последњој - кажем то сада гласно - изложби „Савременици“, слутио се растанак, али не до следеће изложбе, већ заувек и да је то његова опроштајна изложба. То смо сви знали и стога је у галерији НКЦ владао неки сакрални мир и прикривена туга.

Швабић се некада старао о државним шумама у предузећу за бригу о њима, потом је неко време био успешан дизајнер у „Нисалу“, али ће га тек његов омиљени хоби – фотографија – дефинисати у друштву у коме се развио у великог мајстора.

Ми, његови пријатељи, уметност фотографисања околине и људи после дружења са њим доживљавали смо као једно бескрајно трагање и проналажење нашег места у ковитлацу живота. Пишући о Горану Швабићу, професор Никола Танхофер је приметио да је Швабић, радећи нечији портрет, заправо исписивао његову биографију, док сам га ја допунио цитатом да он бележи животне ситуације „неминовношћу природних појава“.

Горан Швабић није по рођењу Нишлија. Култни град у његовом животу био је Књажевац, али су град Ниш, његове улице, паркови и галерије били

његово „радно место“, које је он као омиљени му учитељ уличног жанра Роберт Лебек преводио у карусел у коме траје једна непрекинута животна прича, бекрајно сложена и занимљива. Да град може бити позорница без театарске завесе, свакодневно нам је доказивао наш друг Шваба, како смо га од миља звали.

У ентеријеру, најчешће је то сликарски атеље у коме је нареду дат узвишени статус просуте Пандорине кутије, Горан је као ловац у житу циљао оном својом опаком пуцаљком – фотоапаратом „Канон“ и то најчешће - у главу. Тако су настале серије портрета или биографија, како рече професор Танхофер. Мало је Нишлија које Горан није „упуцао“ својим апаратом.

Горан Швабић је добри и узорни члан породице фотографа, љубитеља Ниша, који сви заједно, без сујете и зависти, бележе време којим пролази овај древни град. Нажалост, он се 2. јануара ујутру заувек повукао и пријатељима ускратио лепоту дружења са њим. Вечни му помен!

Миодраг Даја Анђелковић

ДРУШТВО
АРХИТЕКАТА НИША

ГРАД НИШ
УПРАВА ЗА КУЛТУРУ